

SIMO ERONEN

Raudun taistelu

Helsingissä
Kustannusosakeyhtiö Otava

Alkulause

Joku aika sitten pidin Viipurin suojeluskunnan klubilla esitelmäsarjan Raudun taisteluista. Kun nämä esitelmäni saivat harvinaisen lämpimän vastaanoton, innostutti se minut tarttumaan kynään ja hiukan vielä täydentelemään esitelmäselostustani. Sillä tavoin on tämä kirja syntynyt. Koko joukon vaikeuksia on tuottanut yhtenäisen selostuksen laatimiselle se seikka, että taisteluraportit Raudun tapahtumista ovat yleensä hyvin puutteelliset. Raudussa ei näet jäänyt paljon aikaa raporttien laatimiseen, aika meni tyyten tarkoin tappelemiseen. Pääpiirteissään lienee kuitenkin laatimani yleiskuvaus oikea.

Teokseen liitetyt kartat ovat piiripäällikkö, kapteeni Karimon laatimat, ja lausun tästä avustuksesta hänelle lämpimät kiitokseni. Karttojen käytöstä huomautettakoon seuraavaa: "Kartta I" antaa yleiskuvan koko taistelualueesta sekä meikäläisten suuren hyökkäyksen alussa suoritetusta kiertoliikkeestä. "Kartta II" taas esittää Raudun aseman lähimpine ympäristöineen sekä taistelun loppuvaiheiden aikana sen ympärille kierretyn saartorenkkaan, meikäläisten tykistön sijoituksen ja vihollisen läpimurron sille itselleen tuhoisine seurauksineen.

Raudun tapahtumia muistelee ylpeydellä Karjalan nuorison paras osa. Jos kirjaseeni jaksaisi muuallakin herättää mielenkiintoa näihin muistoihin, olisin hyvin kiitollinen.

Viipurissa, marraskuulla 1919.

Simo Eronen

Yleistilanne Karjalan rintamalla vapaussodan alkuvuikoina

Ennen kuin käyn varsinaiseen aiheeseeni, on tarpeen muutamien sanoin valaista vapaussodan alkuvuikoina Karjalan rintamalla vallinnutta sotilaallista yleistilannetta.

Se tilanne ei ollut suinkaan mikään keuhuttava. Sotatoimet, jotka Pietisen tehtaalla Viipurissa sattuneiden tapausten jouduttamina alkoivat Karjalassa viikkoa aikaisemmin kuin Pohjanmaalla, yllättivät Karjalan suojeluskunnat jotenkin valmistumattomina. Ei ollut juuri nimeksikään sotilaskiväärejä, vielä vähemmän ampu-
matarpeita. Tämän vuoksi lieneekin Pohjanmaalle muodostetussa suuressa päämajassa aluksi vakavasti epäilty, kyetäänkö ns. Vuoksen linjaa ensinkään puolustamaan vai eikö olisi viisaampaa vetäytyä kauemmaksi pohjoiseen.

Niillä miehillä, jotka helmikuun alkupäivinä ottivat Antreassa asiain hoidon käsiinsä, ei kuitenkaan ollut vähintäkään halua luonnon luoman Vuoksen linjan ja sen mukana koko Karjalan maakunnan jättämiseen hävittävien vihollislaumojen raiskattavaksi. Kun oli tammikuun 26. ja 27. onnistuttu rohkealla yllätyksellä kaappaamaan Antrean asemalla ja Vuoksenniskalla olleet ryssien ase- ja ammusvarastot – yhteensä muutamia satoja erimallisia sotilaskiväärejä, kymmenkunta osittain rikottua konekivääriä sekä 6 lukotonta 3-tuumaista tykkiä, niin katsottiin olta-
van kyllin voimallisia käymään sotaa Vii-

purin punikkilaumoja ja niihin yhtyneitä ryssiä, vieläpä Pietarista tulevia apujoukkojakin vastaan, vaikkei itsellä ollutkaan aluksi sanottavia toiveita minkäänlaisen avun saannista Pohjanmaalta. Siellä Pohjanmaallakin näet vasta odoteltiin aselähetystä ja jääkärejä Saksasta, odoteltiin ankarasti, mutta niiden saapuminen viivästyi monesta syystä.

Mutta vihollinen ei viivästynyt, se kävi päälle turkasen kiukkuisesti, ja niinpä ei auttanut muu kuin käydä tappelemaan niillä vehkeillä mitä käsillä oli. Kaikki pysyn nimeä kantavat rautaputket annettiin tappelunhaluisten miesten kouriin sitä mukaa kuin näitä miehiä vähitellen kertyi maakunnan eri kulmilta Antreaan. Vielä he saivat taskuunsa muutamia panoksia, ja niin mars tulilinjoiille sen parempaa harjoitusta tai muuta äksiisiä saamatta.

Mutta ei tyydytty vain siihen, että miehiä saatiin tulilinjoiille. Päätettiin hommita näiden tueksi myös järeämpää aseistusta. Nuo Vuoksenniskalta saadut, ryssien lukottomiksi panemat tykit lähetettiin Sortavalaan Horsman konepajalle. Sen saavutuksista tykkiteollisuuden alalla ei kyllä siihen saakka oltu suuria kuultu, mutta yhtäkaikki se kävi siekailematta tehtävänsä käsiksi sillä tuloksella, että ensimmäiset tykit jo parin päivän perästä palasivat Antreaan täysin käyttökunnossa. Ne olivat lyhytpiippuisia, varustetut korkealla, raskaalla teräsjalustalla, ne kun

olivat alkuaan aiotut laivatykeiksi Saimaan vartioaluksiin. Kaiken kaikkiaan ne muistuttivat suurenpuoleista lihamyllyä, mutta antoivat äkäisen, räsähtävän äänen, joka kai aluksi olikin pääasia. Kun vielä näiden tykkien alle oli tekaistu jalakset ja nimetty tykkipäälliköt, jotka sivumennen sanoen olivat tähänastisessa elämässään käsitelleet paljon vaarattomampia vehkeitä kuin tykkeitä, niin oli Karjalan armeijakunnan tykistö valmis lähtemään tulilinjoiille jakaakseen siellä jalkaväen vaivat ja kunnian.

Mutta tiukalle se sittenkin otti. Miehiä tuli hitaasti rintamalle, ja aseistuksen sekä ampumatarpeiden puute alkoi tulla suorastaan huutavaksi. Kun Viipurissa liikkui huhuja Vuoksen taa kädenkäänteessä koontuneesta 8000 miehen suuruisesta ja hyvin varustetusta armeijasta, niin todellisuudessa sen armeijan miesluku nousi muutamiin satoihin, ja varusteittensa kirjavuudessa se olisi voinut kilpailla minkä sattumalta sotapoluille joutuneen ryöväriryököön kera tahansa. Niinpä esim. pannonkien lähettäminen joukko-osastoille tuotti sanomattomia vaikeuksia, kun samassa ryhmässäkin voi miehillä olla monenlaisia kiväärejä. Tästä oli seurauksena rintamalta yhtenään tulevat kiukkuiset haukkumiset, että on saatu "väärät patruunat", joita ei pirunkaan konstilla saada pysyihinsä soveltumaan.

Tapella piti kuitenkin vuorokaudet läpeensä, ja yhtenään paisuivat vihollislauhat vain taajemmiksi, yhtenään tulivat niiden rynnistykset kiukkuisemmiksi.

Näissä oloissa, kun kaikki voimat täytyi ponnistaa vihollisen aisoissa pitämiseen Antrean rintamalla, jäi Ala-Vuoksen rintamaosan puolustus pakostakin hyvin puutteelliseksi. Ei siltä, ettei Antreassa

olisi aivan hyvin käsitetty tämän rintamaosan tärkeätä merkitystä. Senhän käsittää kuka hyvänsä vilkaistuaan vain kerran Karjalan kannaksen kartalle. Näkeehän siltä kartalta jo ensi silmäyksellä, että Pietarin–Hiitolan rata on Venäjältä päin tulevan vihollisen käsissä hyvin vaarallinen sotatie Ylä-Vuoksen puolustuslinjan selkään.

Pietarissa oleva vihollisen sotilaallinen ylijoukko ei voinutkaan tuota Pietarin–Hiitolan radan tarjoamaa houkutusta vastustaa. Hyvin pian alkoi Raudun rajalta saapua Antrean hälyttäviä viestejä, että rajantakaisella Pietarin–Raasulin rataosalla vihollinen näytti elonmerkkejä. Huomattiin liikuskelevan sen junia ja pienempiä joukko-osastoja, joiden ilmeisenä tehtävänä oli tiedustelu pian alkavan hyökkäyksen varalta.

Niinpä siis täytyi jotakin tehdä meikäläistenkin puolella, ja tehtiin se mikä voitiin: Kiviniemeen muodostettiin harjoitusjoukko, joka sitten hiukan myöhemmin sai nimen Karjalan armeijakunnan 7. pataljoona. Tämän joukon johtajaksi määrättiin jääkäri Veikko Läheniemi ja oli hänen tehtävänä valvoa tapahtumain kehitystä tällä kolkalla sekä huoltaa koko Laatokan puoleisen rajan vartiointi. Aluksi ei tuo hänen komentoonsa uskottu joukko kohonnut täyteen komppaniaankaan, ja sen miesluku pääsi kasvamaan hyvin hitaasti, sillä ilmeisestä vaarasta huolimatta tuli rajapitäjien, Kivennavan, Valkjärven, Raudun ja Metsäpirtin miehinen väki alussa verrattain vastahakoisesti lippujen alle, ja muualta saapuvat apuvoimat tarvittiin viimeistä miestä myöten Antrean rintamalle.

Kaiken varoiksi annettiin Antreasta määräys, että Kiviniemen väliaikainen,

puusta tehty rautatiesilta oli rikottava. Täten tahdottiin säästyä ainakin suoranaiselta yllätykseltä siltä taholta. Eihän näet vihollinen raskaine varustuksineen voisi ainakaan ensi puhaltamalla tulla Vuoksen yli ilman rautatietä.

Näemme siis pahimmassa tapauksessa valmistaudutun siihen, että rajapitäjät täytyisi Kiviniemestä ja Ala-Vuoksen linjaa myöten jättää vihollisen jalkoihin. Niinkään onnettomasti ei sentään käynyt.

Mutta hyvin pian saivat Kiviniemessä majailevat vartiojoukot tulikasteensa suorittaa. Helmikuun 20. päivän iltana saapui rajalla olevan Raasulin kylän parikymmenmiehiseltä suojeluskunnalta, joka

muiden pitäjäläisten nahjustellessa, esimerkiksi kelpaavalla valppaudella piti rajavartiota, hälyttävä viesti Kiviniemeen. Tämä viesti tiesi kertoa, että rajan Venäjän puoleiselle Raasulin asemalle oli Pietarista saapunut kokonaista 40 vaunua kättävä juna täynnä aseistettuja miehiä, pääasiallisesti venäläistä sotaväkeä, varustuksinaan mm. useampia tykkeitä ja suuri määrä konekiväärejä, joita kiireimmän kaupalla purettiin vaunuista ja järjestettiin taistelukuntoon. Pelätystä hyökkäysuhasta oli siis tulemassa tosi, ja täytyi parhaansa mukaan valmistautua sitä vastaanottamaan.

Vihollinen linnoittautuu Raudun asemalle

Raudun rautatieasema tarjoaa puolustautujalle monta etua, jos vain on riittävästi väkeä asema-alueen miehittämiseen ja tarpeeksi aikaa sen varustamiseen. Meikäläisiltä puuttui kumpaistakin noista edellytyksistä. Rajalta peräydyttyään ennättivät he ennen vihollisen hyökkäystä pitää Raudun asemaa hallussaan ainoastaan yhden vuorokauden, eivätkä heidän 250 miestänsä riittäneet mihinkään niin suurella alalla.

Raudun asema on nimittäin hyvin suuri pinta-alaltaan. Se on aiottu Suomen tulliasemaksi valtavalienteiseksi suunnitellulla Pietarin–Vaasan oikoradalla, ja niinpä onkin sen avara ratapiha lähes kahta kilometriä pitkä. Sananmukaisesti on tullilaitosta sekä aseman virka- ja palvelusmiehistöä varten varattu suuri joukko tiilestä tehtyjä rakennuksia, jotka ovat enimmäkseen sijoitetut ratapihan Maanselän kylään päin antavalle länsisivustalle. Useita näistä rakennuksista oli Raudun taistelujen alkaessa jo valmiina, ja kun ne vielä olivat tällä puolen asema-alueelle asti ulottuvan metsikön sisässä, olivat ne aivan kuin varta vasten tehdyt asemalle linnoittautuvan vihollisen asumuksiksi, sairaaloiksi ja varastorakennuksiksi.

Itse mahtava asemarakennus oli vielä keskeneräinen, mutta oli siinäkin tiilimuurausta jo siksi korkealti, että se erinomaisesti kelpasi puolustautujain suoja-

paikaksi, eikä kuitenkaan kelvannut hyökkääjän tykistön maalitauluksi, kun sitä oli vaikea erottaa kaikenlaista rojua ja vajoja täynnä olevalta asema-alueelta. Asema-alueen eteläpäässä oli täysin valmiina suuri veturitalli. Se oli kyllä näkyvä rakennus ja siis alttiina asema-alueelle suunnatulle tykkitullelle, mutta kun taistelujen alkuaikoina meikäläisillä ei Raudussa ollut ensinkään tykistöä, sopi veturitalli oivallisesti vihollisen konekivääriasemaksi. Siitä käsin voi vallita koko asema-alueen eteläpäästä ja tehdä tyhjäksi kaikki sieltä päin tapahtuvat lähenemisyritykset.

Asema-alueen puolustuskelpoisuutta lisäsi vielä se, että siitä pohjoiseen mollemmin puolin rataa aukeavat Haapakylän pellot ja niityt, joilla hyökkääjä ei voinut saada minkäänlaista suojaa. Itäpuolella, Raudun kirkonkylästä tultaessa on kyllä metsää, mutta tällä puolen on melkein pitkin pituuttaan korkea ratapenger, joten täältäkin hyökkääjän oli vaikea päästä asemalle.

Ainoa puoli, jolla maanlaatu on tasaisempaa ja metsäistä aivan asema-alueelle asti, on jo mainittu Maanselän puoleinen länsisivusta, eli se puoli, jolla useimmat valmiit rakennukset sijaitsivat. Tämä puoli olikin asema-alueen puolustuksen heikoin kohta. Näimme jo edellä, että juuri tältä puolen vihollinenkin teki hyökkäyksensä asemalle ja tuonnempana saamme

nähdä, että tältä puolen meikäläisetkin vähäisistä voimistaan ja kehnosta aseistuksesta huolimatta panivat monta kertaa vihollisen ahtaalle ja lamauttivat sen toisilla tahoilla tekemät rynnistyksiset.

Mutta edellä lueteltujen, valmiina tarjolla olevien etujen ja luonnon suoman puolustuskelpoisuuden lisäksi oli Raudun asemalla vihollisen käytettävänä vielä tavaton määrä muita apuneuvoja. Vapausso- dan alkaessa olivat näet rakennustyöt asemalla parhaillaan meneillä, ja niiden suoritusta varten oli siellä monenlaatu- isia työpajoja täydellisine teknillisine kalustoi- neen. Niinikään oli suuret määrät hiiliä ja polttopuita, kasoittain ratakiskoja, suuret varastot rautaa ja teräslevyjä sekä vihdo- in toista miljoonaa irtonaista rakennustiiltä. Koko tämän suunnattoman tiilimäärän ja muut irtonaiset rakennustarpeet käytti vi- hollinen viipymättä aseimensa lujittami- seen. Se varusti varsinkin Maanselän puo- leiselle sivustalle lujat juoksuhaudat, jotka olivat kauttaaltaan reunustetut tiilisuojuk- sella ja joihin sen lisäksi aina vähän mat- kan päähän oli rakennettu lujia konekivää- ripesiä. Asema-alueella olevien puisten ra- kennusten ja työpajojen seinät vuorattiin niin ikään miehen korkeudelta tiilellä. Vie- läpä käytettiin tätä samaa menetelmää ra- tapihalla seisovien rautatievaunujenkin lu- jittamiseen, kun näitä vaunuja miehistön lukumäärän paisuessa suuremmaksi piti ottaa majoituspaikoiksi. Ja vihdo- in ryhtyi vihollinen heti asemalle pesiydyttyään ra- kentamaan puolivalmiin asemarakennuk- sen toiseen päähän teräksistä tähyystor- nia, josta voi pitää silmällä laajalti ympäris- töä ja ohjata tykkitulta siinäkin tapaukses- sa, että jouduttaisiin asema-alueelle täysin saarroksiin.

Kaikkien näiden varusteiden suoma turva olisi tietenkin ollut vain toisarvois- ta laatua, jos meikäläisillä olisi ollut käy- tettävissään kohtalainen määrä tykistöä. Mutta kun sitä ei ollut alussa ensinkään, ja kun vihollinen sen lisäksi kokemukse- sta tiesi muunkin aseistuksemme olevan aivan alkeellisinta laatua, niin voi se Rau- dun asemalle pesiydyttyään hyvällä syyllä pitää asemaansa siellä voittamattoman lujana.

Varustustöissään Raudun asemalla teki vihollinen kuitenkin yhden virheen, joka loppujen lopuksi koitui sille kohta- lokkaaksi. Tämä virhe oli siinä, ettei se heti meikäläisten Mäkrälle peräydyttyä tai edes seuraavana päivänä tullut peräs- sä. Silloin olivat meidän vähäiset voimat miltei hajoamistilassa ja ilman ampuma- tarpeita, joten viholliselle ei olisi ollut konsti eikä mikään näiden väsyneiden miespoloisten karkottaminen Mäkrältä ja koko Raudun aseman lähistöltä. Ja silloin olisi viholliselle yhdellä iskulla auennut tie Kiviniemeen asti jotenkin selväksi. Se olisi voinut, Raudun asema oivallisena tu- kikohtanaan, ryhtyä sotatoimiin Ala- Vuoksen rintamalinjan murtamiseksi, ja ties miten silloin olisi käynyt.

Kuten sanottu, ei vihollinen kuiten- kaan seurannut heti perästä. Se innostui Raudun aseman herraksi päästyään noi- hin edellä kuvaamiimme varustustöihin niin perin pohjin, että jätti meikäläiset pari- ksi kolmeksi päiväksi kokonaan rau- haan. Nämä kolme päivää olivat riittävän pitkä aika uhkaavan tilanteen pelastami- seksi.

Tällä välin olivat nimittäin Antrean päämajasta lähetetyt Kiviniemeen Rau- dun taisteluja johtamaan insinööri Keh-

vola ja jääkäriluutnantti, nykyisin kapteeni Strömberg. Niin ikään oli sieltä ja täältä saatu haalituksi jonkin verran apuvoimia, jotka oitis toimitettiin Kiviniemestä Mäkrälle sikäläisiä, melkein hajoamistilassa olevia joukkoja tukemaan.

Eikä vain tyydytty Mäkrän miehityksen lujittamiseen. Sen lisäksi miehitettiin Leinikkälän järven eteläpäästä kaakkoon oleva Leinikkälän kylä sekä edelleen samassa linjassa oleva Raudun kirkonkylä, joten meikäläisten asemat tulivat kulkemaan kaareissa sulkien viholliselta kaikki Vuokselle päin johtavat tiet. Kun vielä oli lähetetty Mäkrältä vähäinen vartiojoukko siitä lounaaseen olevaan Orjansaaren kylään, niin huomaamme karttasamme, että meikäläisten asemat muodostivat jotenkin täydellisen puolilympyrän Raudun asemalle linnoittautuneen vihollisen eteen.

Jos meikäläisillä olisikin ollut voimia hiukan runsaammin, jotta kaikki nämä laajalla alalla olevat asemat olisi voitu miehittää ja varustaa kyllin vahvasti, niin olisi meidän asemamme Raudussa ollut horjumattoman luja. Meikäläisillä oli nimittäin se etu puolellamme, että oli runsaasti liikkuma-alaa, runsaasti takana olevia teitä, ja voimien siirtely paikasta toiseen oli siis verrattain helppoa.

Vihollisella ei Raudun asemalla mitään näitä etuja ollut. Runsaslukuisine tykistöineen ja muine raskaine varuksineen se oli jo sidottu rautatiehen, eikä sillä ollut edes käytettävissään maanteitä, joiden turvin se olisi päässyt meikäläisten asemia kiertoliikkeellä uhkaamaan. Ilman hyviä teitä taas vihollinen, jonka päävoiman muodostivat paksulumisilla metsämailla liikkumiseen kokonaan tottumattomat venäläiset sotilaat, oli kykenemätön liikkumaan.

Viholliselle ei näin ollen jäänytkään muuta toimintamahdollisuutta kuin koettaa Raudun asemalta käsin tekemillään hyökkäyksillä murtaa meikäläisten puolustuslinjat Leinikkäläjärven seudulla. Hyökkäystensä tukena sillä oli kyllä lujat asemansa ja runsas tykistönsä, mutta siltä puuttui liikuntavapautta, joten se ei kyennyt täydessä mitassaan käyttämään edukseen suurta ylivoimaansa. Se oli kuin olikin jo alusta pitäen joutunut Raudun asemalle säkin pohjalle, se oli kuin häkistään lentoon yrittävä jättilintu, joka ahtaiden häkin seinien vuoksi ei saanut tarpeeksi ilmaa siipiensä alle. Vain raa'alla ylivoimallaan ja suurilukuisella tykistöllään se voi panna meikäläisten puolustuskyvyn kovalle koetukselle, mutta se pani sen aina samoilla paikoilla kykenemättä tekemään juuri minkäänlaisia yllätyksiä.

Yksistään tämän ansioksi onkin luettava, että meikäläiset alkuaikoina vähälukuisine voimineen ja kehoine varustuksineen kykenivät pitämään puolensa moninkertaista ja oivallisesti varustettua ylivoimaa vastaan.

Tiukalle se kyllä sittenkin otti monta monituista kertaa seuraavien kahden viikon aikana. Useasti näytti jo täydellinen perikato olevan edessä, mutta hammasta purren pinnistettiin viimeiset voimat ja aina sentään viime tingassa saatiin vihollisen hyökkäysvoima murretuksi.

Kaikesta hyvän lisäksi täytyi meidän pian Raudun rintaman puolustusvoimat jakaa ja lähettää niistä huomattava osa Valkjärvelle, jonne vihollinen myös tultuaan Kivennavalta käsin helmikuun loppupäivinä. Tähän hyökkäykseensä ryhtyi vihollinen juuri sen vuoksi, ettei se Pietarin–Raudun radalta käsin mitenkään

päässyt kiertämään meikäläisten Raudussa olevia asemia. Se koetti silloin tehdä kiertoliikkeensä kauempaa ja muodostaa näin ollen Raudun sivustarintaman Valkjärvelle.

Tämä ei kuitenkaan oikein ottanut onnistuakseen, sillä Valkjärvelle tuovat vihollisen etappitiet olivat verrattain pitkät. Niiden lähtökohtana oli Pietarin–Viipurin rautatie ja täytyi sieltä hevosilla taivaltaa yli puolensadan kilometrin. Näin ollen jäikin Raudussa ja Valkjärvellä toimivien vihollisvoimien yhteys hyvin hölläksi ja enemmän satunnaiseksi. Pian myös jättivät venäläiset, jotka koko ajan muodostivat Raudussa taistelevien vihollisten ydinvoiman, Valkjärven rintamaosan melkein yksistään suomalaisten punikkien huostaan. Venäläiset kammosivat näet, kuten jo edellä huomautimme, pitkillä hevosteillä liikkumista.

Yhtäkaikki vaati Valkjärven rintaman puolustaminen melkoista huomiota, vaikka siellä rehkivät vihollisen puolella suomalaiset oppipojat, itsensä venäläisten mestarien kohdistaessa koko ajan tarmonsaa ja päähuomionsa Raudun rintaman murtamiseen. Meikäläisillä oli kuitenkin se etu puolellamme, että niin hyvin Raudun kuin Valkjärven taistelujakin voitiin mukavasti johtaa Kiviniemestä käsin, jossa molempien rintamaosien etappitiet yhtyivät.

Tässä selonteossa ei ole aikomukseni ruveta Valkjärven tapahtumia sen tarkemmin seuraamaan. Kajoan niihin vain silloin tällöin, mikäli varsinaisen aiheen käsittely sitä ehdottomasti vaatii. Mutta palatkaamme vihollisen hommiin Raudussa.

Vihollisen suuret hyökkäykset Raudun asemalta käsin

Ensimmäisen suuren hyökkäyksensä Raudun aseman miehityksen jälkeen tekivät venäläiset helmikuun 27. päivänä. Hyökkäys kohdistui Raudun kirkonkylää vastaan, jonka vihollinen luonnollisesti tahtoi ensin saada valtaansa päästäkseen vapaaksi meikäläisten sivustapainostuksesta ja kääntääkseen sen jälkeen kaikki voimansa Mäkrällä olevia päävoimiamme vastaan.

Hyökkäyksen edellä kävi kiivas tykistövalmistelu, jonka päätyttyä tiheät hyökkäyskolonnat alkoivat lähestyä aseman ja kirkonkylän välillä olevia meikäläisten asemia. Vastaanotto oli kuitenkin siksi lämmin, että hyökkäyskolonnat hajosivat jo melkein heti asemalta lähdettyään. Ainoastaan muutamien vihollisosastojen onnistui tunkeutua lähelle meikäläisten juoksuhautoja ja koettivat nämä suuriäänisesti toisiansa rohkaisten käydä pistinhyökkäykseen. Siitä ei kuitenkaan tullut mitään, uskaliaimmat rohkaisijat kerpertyivät hangelle meidän poikien tarkan kivääritulen edessä, ja suuren mieshukan kärsittyään täytyi kauimmas päässeiden vihollisosastojen kiireimmän kaupalla laputtaa takaisin aseman lähistöllä olevien varustusteiden suojaan.

Eivät venäläiset ensimmäisestä vastoinkäymisestä sentään lannistuneet, vaan uudistivat hetkisen perästä hyökkäyksensä vielä suuremmin voimin Lei-

nikkälän kylää vastaan. Täällä yritti meikäläisten ketju aluksi pettää, sillä taistelun ensi vaiheen aikana oli sieltä osa meikäläisten joukkoja siirretty kirkolle sikäläisiä vähäisiä osastoja tukemaan. Kiirettä pitäen ennätettiin kuitenkin nämä joukot kuljettaa takaisin, ennenkuin vihollinen ennätti käyttää Leinikkälässä syntynyttä hämminkiä hyväkseen.

Samaan aikaan antoi taistelua johtava insinööri Kehvola Mäkrällä olevalle Läheniemelle määräyksen ryhtyä Haapakylän ohi sivustahyökkäykseen Maanselän puolella olevia vihollisen asemia vastaan. Oli nimittäin huomattu vihollisen kuljettavan tältä puolen apuvoimia Leinikkälää vastaan, joten voi odottaa sen joutuvan aikamoiseen hämminkiin, kun odottamatta iskettäisiin melkein takaapäin sen kintuille.

Tällöin käytettiin siis ensi kerran hyväksi yleisaseman meikäläisille suomia etuja ja niitä käytettiin menestyksellisesti. Läheniemi tunkeutui sisukkaasti vähäisine joukkoineen osittain Haapakylän läpi, osittain sen länsipuolitse ja pääsi jo parinsadan metrin päähän asema-alueen luoteispuolella olevasta metsiköistä. Siinä kävi hänen asemansa aukealla kentällä kyllä tukalaksi, kun hän ei ollut malttanut tehdä kyllin suurta kierrosta hakeakseen siten asema-alueen ja Maanselän kylän metsän suojaan.

Mutta joka tapauksessa oli ensimmäinen tarkoitus saavutettu. Vihollisen hyökkäysvoima Leinikkälän puolella heikkeni, sen täytyi vetää osa joukkojaan Läheniementä vastaan.

Tämän menestyksen rohkaisemina ryhtyivät meikäläiset vielä klo 2 yöllä myöskin kirkonkylän puolelta vastahyökkäykseen. Taistelualoite temmattiin siis kesken rytäkän ryssien käsistä ja alettiin ahdistaa niitä lujissa, varustetuissa pesisään. Viholliselle täydellisenä yllätyksenä tullut kirkonkyläläisten hyökkäys onnistuikin aluksi oivallisesti. Meikäläiset pääsivät tunkeutumaan aivan asema-alueelle asti, jossa he avasivat kiivaan tulen sakeita, yön pimeydessä epäjärjestyksessä liikehtiviä vihollisjoukkoja vastaan niittäen näistä runsaan sadon. Kovan huudon ja valitusten kaikuessa alkoivat ryssät joka taholta paeta puolivalmiin asemarakennuksen muurien turviin. Sitäkin kohden ampuivat meikäläiset kyllä ankarasti, mutta oli rynnäkön yrittäminen sitä vastaan meidän vähälukuisille voimille ylivoimainen tehtävä, varsinkin kun vihollinen pian sai konekiväärinsä asemarakennuksessa taistelukuntoon. Sen lisäksi alkoi sille Haapakylän puolelta lappautua apuvoimia, kun Läheniemi sillä puolen oli pimeän turvin ja ensimmäisen osan tehtävästään suoritettuaan alkanut vetäytyä takaisin.

Ettei kuitenkaan venäläisten sama löyly jäisi keskeneräiseksi, sai Läheniemi vielä klo 5 aamulla määräyksen hyökätä uudestaan, enemmän kierrosta tehden, Maanselän puoleisesta metsästä vihollisen selkään. Tämä hyökkäys häiritsikin vihollisen oloa asemalla niin pahasti, että kirkolta päin asemalle tunkeutuneet meikäläiset pääsivät sen turvin onnellisesti takaisin. Innostuksessaan meni Lähe-

niemi sakeassa metsässä kuitenkin liian kauas miestensä edelle ja oli vähällä joutua elävänä ryssien käsiin. Joka puolella niitä kihisi jo hänen ympärillään, mutta tyhjentäen kylmäverisesti mauserinsa sai hän itselleen peräytymistien raivatuksi haavoittuen kuitenkin lievästi käteen.

Taistelu taukosi vasta aamun valjetessa. Ryssät olivat sen aloittaneet, mutta meikäläiset sen lopettivat ahdistuen vihollista tiukasti sekä idän että lännen puolelta. Saikin kiittää vihollinen vain lujia varustuksiaan, muuten olisi sille käynyt luultavasti vielä hullummin.

Useita uhreja oli kyllä taistelu vienyt meikäläisiltäkin, mutta vihollisen mieshukka oli monin kerroin suurempi, kun se koko ajan liikkui tiheinä laumoina, joissa meikäläisten hyvin tähdättyjen kuulien oli miltei mahdoton vääriin osua. Olisipa vain meidän pojilla ollutkin kohtalainen määrä konekiväärejä, niin olisi tullut puhdasta jälkeä. Niitä oli kuitenkin vain muutama kappale ja sillekin niukanpuoleisesti panoksia, kun siihen sijaan venäläisillä lauloivat koko taistelun ajan sekä konekiväärit että myöskin tykit niin ankarasti, että ensi kertoja tällaisessa leikissä mukana olevat meidän poikamme olivat vähällä kuulonsa menettää.

Juuri tuo aseistuksensa ylivoimaisuus kai kannustikin venäläisiä jatkamaan helittämättä taistelua. Niinpä he levähtivät vain muutamia tunteja ja alottivat jo klo 2 päivällä uuden rytäkän, tälläkin kertaa Raudun kirkonkylä rynnäköjensä päämaalina. Seurasi perättäin 4 raivokasta rynnistystä, joiden kestäessä ryssät tälläkin kertaa koettivat päästä pistinotteluun, mutta hyökkäysjoukot hajosivat joka keran noin 50 metrin päässä meikäläisten juoksuhaudoista.

Suorien hyökkäystensä ohella ryhtyivät venäläiset tällä kertaa myös kiertoliikkeeseen kirkonkylästä etelään olevan Vakkilan kylän kautta. Kiertoliikettä suorittavat vihollisosastot joutuivat kuitenkin parahiksi meikäläisten konekiväärin eteen ja saivat niin lämpimän vastaanoton, että laputtivat suinpäin takaisin lähtöasemilleen.

Jo venäläisten hyökkäyksen alettua kirkonkylää vastaan oli Mäkrällä oleva Läheniemi saanut määräyksen ahdistaa eilistä menetelmää noudattaen vihollista Maanselän puoleiselta sivustalta. Mutta hänen joukkojensa avuksi kutsuttiin vielä kiireisimmän kaupalla Valkjärveltä yksi komppania apuväkeä. Tämä samosi johtajanaan sortavalalainen Nissinen oikoteitä Orjansaareen ja sieltä suoraa päätä ryssien niskaan joutuen taistelun tuoksinaan klo 9 tienoissa illalla. Tämä viholliselle yllätyksenä tulleiden apuvoimien ilmestyminen pelasti meikäläisten aseman. Vihollisen täytyi kääntää huomattava osa joukoistaan Lähenientä ja Nissistä vastaan, jotka uhkasivat jo pahasti asema-alueita, ja näin ollen kirkonkylän puolella taistelu itsestään heikkeni.

Koko tämänkin taistelun ajan paahtoi vihollisen tykistö hellittämättä, ja oli sen tuli suunnattu pääasiallisesti kirkonkylää vastaan, jossa se aiheutti suuria vaurioita, kun useimmat kirkonkylän rakennukset hyvin näkyivät vihollisen tähytäjille. Niinpä syttyi taistelun kuumimmillaan riehuessa Raudun kirkko palamaan, ja täytyi meikäläisten parhaasta nujakasta vetää osa miehistöä paloa sammuttamaan. Kirkko saatiinkin vielä sillä kertaa pelastetuksi, ja jäi se ryssien kiusaksi kaukaa katsoen aivan eheän näköisenä paikallaan töröttämään. Itse asiassa sen seinät oli-

vat kyllä jo aivan seulaksi ammutut, niin ettei siitä enää korjaamisella eikä millään olisi kalua saanut. Mutta meikäläisiä paikkivat tärkeät syyt suojelemaan viimeiseen asti temppeleirähjää palolta. Se oli näet oivallinen tähytystorni, paras koko taistelualueella. Ei sitä mitenkään kannattanut vielä menettää.

Seuraavana päivänä vihollinen lepäsi ja vaihtoi taisteluissa rusikoituja joukkojaan uusiin. Sille saapui päivän pitkään Pietarista useampia pitkiä junia tuoden vereksiä joukkoja, uusia tykkeitä, ampumatarpeita ja muonaa. Osa entisistä joukoista palasi junissa takaisin Pietariin, ja uudet vielä tulella käymättömät ja tietenkin taisteluhaluista hehkuvat joukot astuivat niiden tilalle.

Meikäläisillä puolestaan ei ollut uusia joukkoja väsyneiden tilalle. Saatiin kiittää onnea, kun vihollinen antoi edes yhden päivän hengähdysajan, jonka kestäessä saatiin hiukan nuoleskella haavoja.

Hyvin käytettiinkin tämä päivä. Järjestettiin yleinen saunassa käynti ja täydennettiin riveistä poistuneiden päälliköiden paikat uusilla, tavallisista rivimiehistä tekaistuilla seuraajilla. Niinikään koetettiin Leinikkälän kohdalla lujittaa asemia, kun oli edellisten taisteluiden aikana huomattu tämä paikka kaikkein arimmaksi kohdaksi. Kaiken varoiksi rakenneltiin puolustusasemia myös Leinikkälän järven pohjoisrannalle. Saattoihan näet käydä niin, että vihollinen juuri järven kohdalle kohdistaisi ankarimman iskunsa, kun sen pääsyä järven rantaan helpotti järven eteläpäästä kauas asemaa kohtu ulottuva metsikkö, jonka riittävän vahvaan miehittämiseen meikäläisten voimat eivät vielä mitenkään riittäneet.

Varokeinot osoittautuivatkin aivan tarpeen vaatimiksi. Se saatiin kokea jo seuraavana eli maaliskuun 2. päivänä.

Silloin nimittäin ryhtyivät vihollisen vereksiset voimat hurjaan voimainponnistukseen. Jo klo 1 aamulla huomattiin asemalla ankaraa vihollisvoimain liikehtimistä, ja samaan aikaan aloitti vihollisen tykistö pelottavan ammunnan syytäen tuis-kunaan kranaatteja ja shrapnelleja joka suunnalle.

Pian läksivät tiheät hyökkäyskolonnatkin liikkeelle suunnaten yhtäikaa rynnäkönsä sekä kirkonkylää että Leinikkälää vastaan. Niinikään ryhtyi vihollinen, edellisestä epäonnistumisesta huolimatta, myös kiertoliikkeeseen Vakkilan kylän kautta, ja oli tällä kertaa kiertoliikettä suorittamassa voimakas osasto oikein suksimiehiä kaksi konekivääriä mukanaan. Meidän heikko sivustavartiomme oli jo pakotettu peräytymään ja kiertoliike alkoi käydä uhkaavaksi. Viime tingassa saatiin sentään muutamia ryhmiä uhatun sivustan avuksi ja ryssät lyötiin takaisin. Olivatpa vielä vähällä menettää toisen konekiväärinsäkin pakomatallaan.

Myös Leinikkälän kohdalla alkoi meikäläisten ketju horjua. Sen avuksi lennätettiin silloin tuota pikaa kirkonkylästä toinen siellä olevista konekivääreistä, sama minkä avulla ryssien saartoyritys oli hädintuskin saatu juuri torjutuksi. Konekiväärin apuun joutuminen pelastikin itsensä Leinikkälän kohdalla tilanteen, mutta vielä hullummin kävi Leinikkälän ja Mäkrän välillä, jo edellä mainitsemamme Leinikkälän järven eteläpäästä asemaa kohti pistävän metsän kohdalla.

Sinne oli ryssien onnistunut saada jalansija. Taistelun aikana olivat he näet

saaneet miehityksi muutamia Haapakylän taloja. Näiden ullakoille hinasivat he oitis konekiväärejä ja alkoivat pyyhkiä niillä laajalle joka suunnalle. Juuri tuon tulen turvin he pääsivät matamaan metsäniemekkeeseen ja miehittivät pian koko Leinikkälän järven eteläpään, vieläpä tunkeutuivat sen keskellä oleviin saariinkin.

Nyt olivat hyvät neuvot tarpeen. Vihollinen oli leveänä kiilana saanut eristetyksi meikäläisten Leinikkälässä ja Mäkrällä taistelevat joukot toisistaan, ja ainostaan vähäiset, edellisenä päivänä Leinikkälän järven pohjoisrannalle asetetut vartiostot estivät enää rintaman täydellistä katkeamista. Mahdoton olisi näiden vartiostojen kuitenkin ollut asemiansa puolustaa ilman konekivääriä vihollisen suurta ylivoimaa vastaan, jos se olisi vain älynnyt yhtä kyytiä jatkaa hyökkäystänsä. Mutta se jäi saariin viivyttelymään, ja sillä aikaa ennätettiin järven pohjoisrannalle saada Mäkrän puolelta apuväkeä.

Mäkrällä ja Orjansaarella ovat joukkomme hakkasivat koko ajan voimiensa takaa vihollisen luoteista ja läntistä sivustaa, mutta sillä näytti tällä kertaa olevan riittävä ylivoima joka suunnalla, niin ettei sen tarvinnut missään kohti rynnistysvoimiensa heikentää. Myös vaikeuttivat nuo samaiset Haapakylän talojen ullakoilla soittelevat vihollisen konekiväärit suuresti Mäkrän puolellakin meikäläisten toimintaa, joten sivustahyökkäyksemme eivät päässeet aivan niin tehoisiksi kuin edellisissä taisteluissa. Jopa mäkräläisten joukkojemme toinen sivusta, jossa oli aivan tottumaton väkeä, yritti kokonaan hajaantua, ja Läheniemellä oli täysi työ pitääkseen hätäntyneet miehensä ketjussa taistelun loppuun asti.

Kaikkialla muualla tappelivat meikäläisten harvalukuiset voimat sankarillisesti ryssien moninkertaista ylivoimaa vastaan, ja yön jouduttua alkoi näiden hyökätästarmo lannistua. Silloin kokosi Läheniemi viimeiset, päivän näännyttävän kamppailun jälkeen vielä jotenkuten liikkeelle pystyvät voimansa ja teki vanhaa, koeteltua keinoansa käyttäen raivokkaan rynnistyksen, viimeisen ponnistuksen.

Tämä viimeinen ponnistus pelasti aseman. Se sotki vihollisen kortit niin pahasti, että se yön aikana veti joukkonsa takaisin Leinikkälän järven saarista, vieläpä järven eteläpäästäkin, joten meikäläisten Mäkrällä ja Leinikkälässä olevat joukko-osastot pääsivät taasen toistensa kera kosketuksiin. Uhkaava rintaman murto oli tehty tyhjäksi.

Tämä taistelu oli hyvin verinen, verisin Raudun tähänastisista. Meidänkin puolella kohosi mieshukka useihin kymmeneen kaatuneita ja haavottuneita, ja taistelun jälkeen olivat joukkomme aivan näännyksissä. Ne olivat saaneet panna kaikkensa, ponnistaa aivan epätoivon vimmallalla, ja sittenkin oli tilanne häilynyt iltapäivällä ja yön ennättäessä jo aivan veitsenterällä.

Mutta tarpeensa oli vihollisenkin saanut. Sen vasta Pietarista saapuneet uudet joukot olivat nähneet, että niillä oli vastassaan sisukasta väkeä, kehnosti aseistettua tosin, mutta niin sisukasta, että se sisu korvasi aseistuksen ala-arvoisuudenkin. Vieläpä uudet tulokkaat olivat saaneet oppia senkin, että meikäläiset osasivat käyttää vähäisiä aseitaan oivallisesti. He olivat edeltäjiensä tavoille uskollisina käyneet joka paikassa päälle tiheinä laumoina murtaakseen siten painollaan meikäläisten harvat ketjut. Mutta se tiheinä laumoina liikkuminen tuli viholliselle hyvin

kalliiksi, siitä oli taistelun jälkeen runsaita todistuksia ympäri laajan taistelualan meikäläisten ketjujen edustoilla.

Yön aikana sai vihollinen kyllä korjatuksi suurimman osan kaatuneitaan talteen. Meidän väsyneet joukkomme eivät jaksaneet sitä käydä estämään. Kiväärejä, ampumatarpeita ja muuta sotasaalista jäi viholliselta siihen sijaan kosolti meikäläisten käsiin. Epäjärjestyksessä peräytyessään olivat vihollisjoukot yön pimeydessä kylväneet sitä kaikkialle, ja meikäläisille oli kaikki tämä ryssien ilmaiseksi jättämä hyvyys erittäin tervetullutta.

Tämän taistelun antamista kokemuksesta lausuu insinööri Kehvola Antrean päämajaan lähetetyssä, sangen eloisesti laaditussa raportissaan mm. seuraavaa:

“Tämä taistelu on vakuuttanut minulle, että asemamme Raudun rautatieaseman ympärillä on hyvin vahva, heti kun saamme sen verran lisää apuväkeä, että Leinikkälän järven seutu voidaan miehittää ja siten estää vihollinen tunkeutumasta Mäkrän ja Leinikkälän väliin. Samoin on sinne ja Leinikkälään saatava vakituinen konekivääri, ettei kirkolta tarvitse sitä lainata.”

Suuren suuret eivät siis olleet tämän kenraalin vaatimukset. Hiukan vain miehiä lisää ja yksi konekivääri, ettei samaa rakkina tarvitsisi kylästä kylään vedellä vihollisen nenän edessä ja käydessä päälle yhtäikaa joka taholla. Sen verran vain parannusta, ja silloin piti hän asemaansa voittamattoman lujana, oli valmis tappelemaan vaikka tuomiopäivään asti ryssäläislaumoja vastaan, jotka joka päivä saivat junalasteittain Pietarista vereksiä voimia ja joilla sen lisäksi oli koko Putilovin tehtaan suunnaton ase- ja ammusvarasto vapaasti käytettävissään.

Suotta eivät ryssät pitäneetkään meidän kaikkia vapaaehtoisnuorukaisia ja näiden päälliköitä saksalaisen sotakoulun käyneinä. Pian meillä niin hyvin johtajat kuin miehistökin keksivät omien asemien kaikki edut ja vihollisen asemien heikot puolet, ja niin alkoi meillä aivan itsestään syntyä pikku Hindenburgeja, jotka osasivat laittaa rintamansa elastiseksi ja liikkuvaksi, osasivat juuri oikealla hetkellä antaa takaapäin ryssän kintuille sellaisen letkauksen, että siltä meni aina kerrakseen rynnistystarmo sekasortoon joutunutta sivustaansa ja selkäpuoltaan järjestellessä.

Vieläpä sai insinööri Kehvola nähdä raportissaan esittämänsä unelman toteutumisenkin. Jo parina seuraavana päivänä saatiin hiukkasen lisävoimia, joiden avulla Leinikkälän rintamaosa voitiin tanakammin miehittää. Niinikään saatiin Leinikkälään "oma" konekivääri, ja kaiken huipuksi saapui yksi tykkikin, niitä samaisia Sortavalan konenepajalla kuntoon pantuja, joista jo alussa oli puhe. Tosin sillä ei ollut mukanaan ampumatarpeita kuin muutamia laatikoita, mutta se oli tykki joka tapauksessa, murha-ase, jollaisen useimmat Raudun rintamalla olevat poikasemme ensi kerran elämässään näkivät omin silmin.

Suuria toiveita siihen rakenneltiinkin, miehestä mieheen kävi kerskuva puhelu: *"Antaapas nyt ryssien yrittää, niin kyllä ällistyvät, kun näkevät, että on se meidän puheenvuoro."*

Jo heti saavuttuaan saikin tykkimme tulikasteensa suorittaa. Maaliskuun 5. päivänä vaihdettuaan taas välillä Pietarista uusia joukkoja, tekivät näet venäläiset rintaman murtoyrityksen Leinikkälän kohdalla. Tappelu päättyi kuitenkin hyvin

lyhyeen, jo muutaman kestäneen nujakan jälkeen peräytyivät ryssät kiireenkaupalla lähtöasemilleen. Raportin mukaan lankesi ansio tästä suureksi osaksi juuri tykkillemme, *"joka ampui tarkasti oman ketjun yli asemiemme eteen heitellen metsän reunassa kaikki sikin sokin, puut, punikit, ja ryssät, niin että sitä oli oikein ilo katsella"*.

Muuten antoikin vihollinen näinä päivinä meidän olla rauhassa, ja tämä lepoaika käytettiin tyystin hyödylliseen työhön. Miehistöä harjoitettiin ahkerasti varsinkin konekiväärien käyttöön ja harjoitusten väliajoilla kaivettiin juoksuhautoja. Kiitos näiden varustelujen, saatiin irtonaista väkeä sen verran kokoon, että voitiin miehittää kirkonkylästä lounaaseen oleva Vakkilan kylä, jonka kautta vihollinen oli ottanut tavakseen uhkailla kiertoliikkeellä kirkolla olevia joukkojamme.

Aseman lounaispuolella olevan Maanselän kylän miehittämiseen eivät vähäiset voimamme kuitenkaan riittäneet. Se olisi kyllä ollut oivallinen asemapaikka sivustaja selkäpuolelle suunnattujen hyökkäysten tukikohdaksi, vaan siihen olisi tarvittu luja varusväki, kun se oli niin erillään ja sen lisäksi alttiina sekä asemalta että etelästä pitkin Raasulin maantietä tapahtuville vihollisen hyökkäyksille. Niinpä täytyi Maanselkä, vaikka kirvelevin sydämin, vielä jättää puolittain ryssien haltuun, puolittain puolueettomaksi alueeksi.

Maaliskuun 6. päivänä oli ankara tykkitaistelu, jonka kestäessä vihollinen kohdisti taasen tulensa erikoisen kiukkuisena kirkkoa ja sen vieressä olevaa vanhaa kelotapulia vastaan saadakseen ne lopultaikin tuhotuksi. Niiden aika ei kuitenkaan vielä ollut tullut, vain muutaman talon kirkonkylän ja aseman väliltä sai vihollinen poltetuksi. Niin ikään pommitti viholl-

linen kiivaasti Leinikkälän hovin rakennuksia, joissa se läpimurtautumisensa aikana oli muutamia tunteja majoillut ja joiden se arvasi nyt olevan meikäläisten majoituspaikkana. Muutamia panoksia osuikin aivan hovin pihalle, mutta rakennukset jäivät eheiksi, eikä ainutkaan hovissa majailevista miehistä haavoittunut.

Valkjärvellä suoritettiin näinä päivinä verisiä taisteluja. Siellä olivat meikäläisten vähälukuiset vartiojoukot miltei aivan harjaantumaton väkeä, ja tämän keksittyään koetti vihollinen raivata sieltä kautta itselleen tien Kiviniemeen. Siinä se olikin jo vähällä onnistua. Maaliskuun 6. päivänä valtasi vihollinen lähellä Valkjärven kirkonkylää olevan Valkeamatkan kylän, ja joutuivat tässä taistelussa meidän joukkomme täydelliseen hajaannustilaan. Kaikkiaan nousi niiden miesluku pariinsataan, ja niistä kaatui tai haavoittui taistelussa yli 40 miestä, toisin sanoen likipitään joka neljäs mies.

Ei ollutkaan yhtään kumma, jos tällaisen hirvittävän löylyn jälkeen ensikerta-

laiset ja tottumattomien johtajien komennossa olevat poikasemme joutuivat niin ankaran pakokauhun valtaan, että jättivät seuraavan yön aikana Valkjärven kirkonkylän ja peräytyivät Kiviniemeen. Onnaksi oli vihollinenkin taistelun jälkeen niin väsyksissä, ettei se seuraavana päivänä liikahtanut mihinkään Valkeamatkasta. Näin pelastui silloin tyhjänä ollut Valkjärven kirkonkylä aivan kuin ihmeen kautta.

Samana iltana saapui Savonlinnasta Kiviniemeen kokonaisen komppanian suuruinen apujoukko. Se lähetettiin heti yötä myöten Valkjärvelle, ja sen mukaan koottiin lisäksi kaikki edellisenä päivänä peräytyneetkin joukko-osastot. Ja niinpä tapasi vihollinen, kun se maaliskuun 8. päivänä yritti edetä Valkeamatkasta, Valkjärven kirkonkylässä lujan vastarinnan. Uhkaava tilanne oli pelastettu.

Samana päivänä jätti insinööri Kehvola Raudun ja Valkjärven rintamien ylijohdon toisiin käsiin siirtyen itse Antreaan eversti Sihvon esikuntaan.

Vaikea viikko – vihollinen painaa päälle hellittämättä

Insinööri Kehvolan jälkeen tuli Raudun ja Valkjärven rintamien ylijohantajaksi jääkärikapteeni Ekman, karski ja miellyttävä soturi, entiseltä kutsumukseltaan merikapteeni. Hänen ylipäällikkyytensä tuli vain yhden viikkokauden kestäväksi, ja koko tämän ajan sai hän olla yhtenäisessä höyryssä. Raudussa painoi ryssä päälle hellittämättä, se näytti millä hinnalla hyvänsä päättäneen avata itselleen tien Kiviniemeen.

Oli useita seikkoja, jotka venäläisiä tällaiseen ponnisteluun kiihottivat: Ensinnäkin olivat Ylä-Vuoksen rintamalla taistelevat viipurilaiset punikkilaumat ja näiden apureina häärivät ryssät tulleet huomamaan, että Ylä-Vuoksen rintaman suorannainen murto oli muuttumassa toteutumattomaksi unelmaksi. Taistelut Ahvolassa ja sen sivustoilla olivat jo kiteytyneet jäykäksi asemasodaksi, jossa vihollinen ei päässyt tuumaakaan eteenpäin, vaikka miten olisi ponnistellut ja elävää voima tuhlannut. Näin ollen kävi entistä pakottavammaksi selviöksi, että Vuoksen rintama oli murrettavissa ainoastaan Raudun kautta Kiviniemeen suuntautuvalla sivustaikulla.

Sen lisäksi oli Pietarista Rautuun niin erinomaisen helppo saada uusia joukkoja väsyneiden tilalle. Edellä jo olemme nähneet, että jokaisen suuremman taistelun väliajalla vaihdettiin vihollisen puolella

aina väsyneitä joukkoja uusiin. Aina oli tarjolla halukkaita lähtijöitä, kun niiden tarvitsi vain istahtaa junaan, ja muutaman tunnin matkan päästä oltiin rintamalla. Muilta Suomen rintamilta oli pitkä matka Pietariin. Jos niille rintamille kerran meni, niin oli hyvin epätietoista, milloin taas pääsi lepäilemään, milloin taas sai uudestaan nähdä punaisen Pietarin kaikkine vihatuilta porvareilta ryöstettyine mukavuuksineen.

Mutta tämä Pietarin välitön läheisyys vaikutti vielä senkin, että Raudussa oli vihollisen johto alusta pitäen paremmissa käsissä kuin useimmilla muilla Suomen rintamilla. Pietarilaisesta punaisen Venäjän päämajasta käsin voitiin tätä rintamaa helposti valvoa, sinne lähetettiin johtajiksi päteviä ammattimiehiä, ja jo yksistään senkin vuoksi taistelujen voitolliseen loppuun saattaminen tällä rintamalla muodostui bolshevikiä kunnia-asiaksi. Sitä paitsi käsitettiin vielä Raudussa saavutetun voiton vaikuttavan nostattavasti mielialaan itsessään Venäjälläkin. Kun siihen sijaan siellä kärsitty epäonnistuminen olisi ollut masentava isku koko yleismaailmalliselle bolshevismille aatteelle.

Näemme siis venäläisillä olleen kylliksi syitä huolehtia Raudun taisteluista kuin omasta silmäterästään, ja niistä huolehdittiinkin. Ensimmäisten suurten epäonnistuneiden rynnäkköjensä jälkeisenä le-

vähdysaikana vihollinen puhdisti tyystin riveistään kaikki epäluotettavat ja taisteluun haluttomiksi osoittautuneet ainekset korvaten ne uusilla. Sen lisäksi paranneltiin vieläkin aseistusta, vaikka se jo ennestään oli kerrassaan ylivoimainen. Junat hinasivat päivät päästään ammuksia ja muonaa, niin että sitä vähitellen karttui Raudun asemalle suunnattomat varastot.

Näin valmistautuneena aloitti vihollinen maaliskuun toisen viikon alussa toisen suuren hyökkäyssarjan, jota jatkettiin viikon päivät läpeensä hellittämättä. Vihollisen tykistö soitteli yötä päivää ja jalkaväki teki rynnäköjä varhaisesta aamusta myöhään iltaan. Rynnäköjen pysyvinä maaleina olivat edelleen kirkonkylä ja Leinikkälä, välistä vuorotellen, välistä molemmat yhtäaikaan. Näitä rynnäköjä tuettiin myös kiertoliikkeillä, jotka kuitenkin aina jäivät enemmän tai vähemmän tehottomiksi syystä, että vihollisilla oli vain hyvin vähän käytettävissään totuneita suksimiehiä.

Koko tämän hyökkäyssarjan taistelut muuttuivatkin näin ollen verrattain yksitoikkoisiksi ja alkoivat saada asemasodan luonteen. Meikäläiset puolustautuivat aina samoissa juoksuhaudoissaan, jotka vähitellen oli saatu kutakuinkin menettelevään puolustuskuntoon, vaikka ne eivät voineetkaan missään suhteessa kilpailla venäläisten tiilillä vuorattujen varustusten kanssa. Nämä varustukset olivat siksi hyvin laitettut, että rynnäköjensä väliajoilla vihollinen oli niissä täydellisesti turvassa, niin kauan kun meikäläisillä oli vain yksi ainoa tykki, joka sekini poti kroonillista ammuksien puutetta.

Vaihtelun vuoksi meikäläiset tässä yksitoikkoisessa väsyttävässä kamppailussa koettivat vielä tehdä viholliselle yllätyk-

siäkin, sikäli kun väsyneet joukot pieninä hengähdyshetkinä siihen kykenivät. Mm. tehtiin useampia partioretkiä radalle Raudun aseman eteläpuolelle. Välistä näillä retkillä ehdittiinkin hiukan rikkoa rataa, ennen kuin vihollisen panssarijuna ennätti hätään.

Radan tehoisa rikkominen oli kuitenkin hyvin vaikea tehtävä sen vuoksi, ettei koko Raudun aseman ja rajan välisellä taipaleella ole ainuttakaan siltaa. Etelään rajasta Inkerinmaan puolella sellaisia kyllä olisi ollut, mutta sinne saakka suunnatut partioretket olisivat pitäneet olla erittäin hyvin varustettuja, kun kaikki rajakylät olivat vihollisen miehittämiä. Näin ollen pysyikin vihollisen rautatieyhteys Pietarin ja Raudun välillä kutakuinkin häiriytymättömänä.

Kaikkein ikävin puoli tässä yhtämittäisessä, uuvuttavassa kamppailussa oli se, ettei meidän puolella miehistölle konsanaan voitu suoda edes lyhyempiä lepoetkiä. Rintamalinja oli siksi pitkä, että ne viitisensataa miestä, jotka meidän johdolla olivat Raudun rintamalla käytettävissä, hukkuivat kaikki näppiä nuollen yhtäaikaan juoksuhautoihin. Ei jäänyt ainuttakaan miestä reserviin eikä minkäänlaisten äkikiyllätysten varalle. Aina olivat kaikki korit pelissä viimeistä myöten.

Se sellainen kävisi ajanpitkään vanhoista veteraaneistakin kokoonpantujen joukkojen hermoille, saatikka sitten seläisten kurjasti aseistettujen nuorukaisien, jotka olivat haalitut ryhmä sieltä toinen täältä ympäri Karjalan ja joille ei oltu voitu pitää minkäänlaisia yhteisiä harjoituksia. Aina täytyi saapuvat apujoukot lähettää Kiviniemestä sen tiensä tulisella kiireellä rintamalle; ei ollut milloinkaan aikaa ryhtyä niitä sen paremmin järjeste-

lemään, niitä luokittelemaan. Sitä paitsi ei ollut oikeastaan päälliköitäkään, kenen alaisiksi niitä luokitella. Yleensäkin saatiin Karjalan rintamalla siinä suhteessa alkuaikoina tulla kokonaan omillaan toimeen, mutta varsinkin juuri Raudussa oli huutava puute sotilaallisen koulutuksen saaneista johtajavoimista. Tavallisista rivimiehistä täytyi leipoa päälliköt, ja valitettavasti nämäkin päälliköt vaihtuivat yhtenä, sillä mieshukka oli lakkaamattomien taistelujen riehussa hyvin suuri, ja luonnollisesti täällä, kuten yleensä kaikkialla vihollisen kuulat niittivät aina runsaimman sadon johtajien keskuudesta.

Kaikesta huolimatta olisi vielä kestänyt nurkumatta, jos edes miehistön vaatetus olisi ollut ankarien talvisäiden mukainen, mutta sellainen se ei suinkaan ollut. Useimmat miehet, tulivatpa ne sitten milta maakunnan kolkalta hyvänsä, olivat kiireisessä lähdössä evästetyt sillä lohdullisella lupauksella, että ensimmäiselle lomalle päästään viikon, korkeintaan kahden perästä, kunhan on vain ehditty tiukimmasta alkumenosta selviytyä. Näihin lupauksiin luottaen tulivat useimmat rintamalle saapuvat osastot hyvin puutteellisin vaatevarustein, useimmilla miehillä vain yksi alusvaatekerta mukanaan. Kun sitten lomalupauksia ei voitukaan täyttää, eikä intendentuurikaan pitkiin aikoihin voinut minkäänlaista vaatevarustusten jakoa järjestää, muuttuivat nuo omissa kevyissä tamineissaan rintamalle saapuneet nuorukaisjoukot, vuorokaudet läpeensä talven kaikissa säissä rähmien, ennen pitkää oikeiksi ryysyläisjoukoiksi sanan täydellisimmässä merkityksessä. Alusvaatteet olivat liassa, niin että ihoon kiinni tarttuivat, päällysvaatteet aivan repaleina. Kengät särpivät suvella veden sisään ja

muuttuivat pakkasella jääpuikoiksi. Käsi-
neitä ei ollut, puhumattakaan peitteistä tai muista ylellisyyesineistä.

Eipä ollut näin ollen kumma, jos mieliala alkoi vähitellen mennä lamaan, ja joukkojen taistelukunto alkoi vähitellen murtua ja epätoivo saada vallan. Vielä pidettiin kyllä hammasta purren yhtenä päälle tunkeva, monin kerroin ylivoimainen ja hyvin varustettu vihollinen aisoissa, mutta ei ollut ensinkään varmoja taiteita, miten kauan sitä enää olisi jaksettu pitää.

Kaiken hyvän lisäksi haavoittui juuri näinä vaikeina päivinä kyvykäs ja miehistön miltei jumaloima jääkäri Läheniemi siksi vaikeasti jalkaan, että hänen täytyi pitemmäksi aikaa poistua rivistä. Masennusta tämä onnettomuus tuotti mieliin, kuka hyvänsä olisi ollut valmis oman elämänsä uhraamaan, jos Läheniemen Veikon koipi olisi sillä voitu terveeksi tehdä. Hänen johtoonsa luotettiin sokeasti silloinkin, kun kaikki näytti jo olevan hukassa. Siksi hänen poistumisensa oli korvaamaton tappio.

Vielä oli kuitenkin yksi mahti, joka piti Raudun rintamalla kamppailevien nuorukaisten mielialaa taistovireessä: Se oli sammumaton viha ryssiin. Tällä rintamalla oli vihollisen joukossa vain nimeksi suomalaisia, kaikki olivat parhaasta päästä venäläistä sotaväkeä. Ryssänkieli kaikui vihollisen rynnäkköjen aikaan aina komentokielenä, ryssäksi ulvoivat päällekäyvät laumat sotahuutojaan. Siksi käsitettiinkin Raudussa taistelu yksinomaan ja puhtaasti *vapaustaisteluksi*. Kysymyksessä oli ikivihollisen häätäminen synnyinmaan rajalta, rajaporttien suojeleminen sen hävittävältä hyökyaallolta. Monta kertaa olivat vuosisatojen vierissä nämä

samoilla seuduilla kylät poroksi palaneet, vainolainen viljapellot maahan tallannut ja asukkaat surmannut tai orjuuteen ryöstänyt. Miltei joka kumpuun, joka mäennyppylään Raudussa liittyi muistoja näistä taisteluista. Ja nyt oli taas taisteltava samaa vihollista vastaan.

Se teki vähitellen aremmistakin sankareita. Nekin rajaseudun nuorukaiset, jotka alussa olivat tulleet vastahakoisesti lippujen alle, muuttuivat pelottaviksi sotureiksi, kun näkivät kotiseutunsa kylien palavan, kirkkojen tuhoutuvan vanhan ikivihollisen tulikuulista. Ei ollut enää kysymys mistään kotoisten kapinoitsijain aisoissa pitämisestä, niille lainkunnioituksen aakkosten opettamisesta. Oli kysymys sulun panemisesta ryöstävien ja hävittävien venäläislaamojen tielle. Sillä sululla

täytyi joka miehen seistä paikallaan tai kaatua, muuta vaihtoehtoa ei ollut.

Mutta vihollinen käsitti myös, ettei paljas sankaruus ajan pitkään voi meikäläisiä ylläpitää. Venäläiset näkivät oman ylivoimaisuutensa sekä miehistöön että aseistukseen nähden, he näkivät, että meidän puolella olivat aina samat joukot tulessa keuhnoine varusteineen. He arvelivat, että tämän sulun on pakko murtua, kun pusketaan hellittämättä, vastustajalle hetkisenkään lepoa antamatta. Ja venäläiset laskivat kiistämättä oikein. Se sulku tärppi tosiaan jo aivan murtumisen rajoilla.

Sellainen oli tilanne Raudun rintamalla maaliskuun puolivälissä, jolloin everstiluutnantti Elfvengren sai käsiinsä tämän rintaman ylijohdon.

Everstiluutnantti Elfvengrenin tulo Kiviniemeen, joukkojen uudestaan järjestely, vakoilu

Everstiluutnantti Elfvengrenin siirto Kiviniemeen tapahtui yleisen, koko Karjalan rintaman joukkojen uudestaan järjestelyjen yhteydessä. Ylä-Vuoksen rintamaosalla taistelevat joukot olivat tähän saakka jaetut kolmeen pataljoonaan, joista vasemmalla siivellä taistelevan, ensimmäisen pataljoonan päällikkönä oli everstiluutnantti Elfvengren, Antrean kirkonkylä kansliansa majapaikkana. Kun kuitenkin jokaisen näiden pataljoonien toiminta-alueelle oli vähitellen karttunut enemmän väkeä kuin säännöllisen pataljoonan rulliin saatiin mahtumaan, päätettiin jokaisesta näistä kantapataljoonista muodostaa rykmentti.

Everstiluutnantti Elfvengrenin komentoon tuli tällöin Karjalan armeijakunnan ensimmäinen rykmentti, ja liitettiin hänen rykmenttiinsä myöskin Valkjärven ja Raudun rintamilla taistelevat joukot. Samalla määrättiin ensimmäisen rykmentin esikunnan majoituspaikaksi Kiviniemi, toisin sanoen everstiluutnantti Elfvengrenin varsinaiseksi toiminta-alueeksi tuli tästä lähtien juuri Raudun ja Valkjärven taistelujen johtaminen. Mutta sen lisäksi jäi edelleen hänen joukkojensa huostaan myös ns. Muolaan rintamaosa. Ainoastaan Ahvolan rintaman vasemmalta sivustalta Oran, Noskuan ja Kääntymän kylistä vapautettiin hänen komennossaan olevat joukot ja korvattiin toisilla.

Everstiluutnantti Elfvengren saapui esikuntineen Kiviniemeen maaliskuun 14. päivänä. Suurin osa hänen johdossaan aiemmin olleen ensimmäisen pataljoonan voimia, toisin sanoen paras osa uuden rykmentin kantajoukkoja, täytyi kuitenkin jättää tuolle jo mainitsemalemme Muolaan rintamaosalle, kun sielläkin vihollinen juuri tähän aikaan aloitti erittäin kiihkeän aktiivisen toiminnan. Muolaan rintamaosalle jääneen pataljoonan päälliköksi määrättiin jääkäriluutnantti, nykyisin kapteeni Urho Sihvonen.

Kiviniemeen voi everstiluutnantti Elfvengren viedä mukanaan ainoastaan pienoisen ratsuväkiosastonsa eikä juuri mitään muuta. Niistä loppuun asti uupuneista joukoista, jotka ennestään olivat Raudussa ja Valkjärvellä, täytyi hänen ryhtyä muodostamaan rykmenttinsä toisia pataljoonia ja valmistautua jatkamaan edelleenkin taistelua yhä kiukkuisemmin päälle käyvää vihollista vastaan.

Että tilanne Raudussa ja Valkjärvellä oli liioittelematta sellainen kuin edellä kuvasin, se näkyy liiankin selvästi ensimmäisestä raportista, jonka everstiluutnantti Elfvengren lähetti uudesta toimintapiiristään Antrean päämajaan. Kun tämä raportti on joka suhteessa tilannetta valaiseva, saakoon se tässä kokonaisenaan sijansa. Se kuuluu:

“Näihin asti on täällä ollut niin suuri johtajavoimien puute, että on mahdotonta edes sanoa, kuinka paljon täällä on joukkoja aseissa. Ei ole järjestettyjä komppanioita, eikä edes joukkueitakaan, vaan satunnaiset joukko-osastot taistelevat niin kuin paraiten voivat. On kyllä päälliköitä, jotka ovat päällystoimissa, mutta ei heillä ole omia järjestettyjä joukkojaan, vaan komentavat he niitä, jotka taistelun aikana taistelualueella kulloinkin sattuvat olemaan. Eivätkä tämmöisienkään päällikköjen nimet ole vielä tiedossa edes täällä Kiviniemessä asti, niin että pataljoonan päällikkö Ekmanin on ollut melkein mahdoton mitään toista johtoa käyttää, vaan on hänen itsensä ollut pakko mennä taistelupaikoille ja komentaa siellä niitä, jotka on sattunut käsiinsä saamaan.

Voinee kuitenkin arviolta sanoa, että Raudun rintamalla on eri paikoissa noin 630 miestä, 4 konekivääriä ja yksi tykki. Valkjärven rintamalla on samoin eri paikoissa noin 400 miestä, 3 konekivääriä ja samoin yksi, joku päivä sitten sinne saatu tykki. Puhelinparaatteja rintamalla olisi kyllä tarpeellinen määrä, mutta on niitä vaikea käyttää, kun langat ovat aivan sotukuksissa ja niin huonot, että yhtä aikaa kuuluvat koko rintaman keskustelut.

Saavuttuani illalla tänne majoittauduin yön aikaan, ja aamulla ensi töikseni sain tiedon, että yöllä oli ollut kovia taisteluita niin hyvin Raudun suunnalla kuin myöskin Valkjärvellä, ja jatkuvat ne vielä nykyinkin parhaillaan. Taistelu eri suunnilla alkoi vihollisen aloitteesta, ja sain tiedon siitä vain siksi, että tarvittiin apua. Reservissä ei kuitenkaan ollut mitään joukkoja. Myöhemmin, klo puoli 12 aamupäivällä sain tiedon, että Valkjärvellä noin yksi komppania meikäläisiä oli täysin saarroksissa,

ja pyydettiin kiireellistä apua sitä pelastamaan. Annoin heti ratsuväelleni käskyn lähteä luutnantti Ekmanin johdolla taistelutunnossa Valkjärvelle saarrettujen avuksi. Samoin annoin Muolaan Mälkölään määräyksen lähettää sieltä heti yhden ensimmäisen pataljoonan täyden komppanian Valkjärvelle, ja on se nyt matkalla sinne.

On ilmennyt vielä, että Metsäpirtin suunnalla Miikkulaisten kylässä kokoontuvat rajantakaiset punikit, ja on niitä siellä aika paljon harjoittelemassa. Useimmista paikallisesikunnista olen saanut hälyttäviä tietoja, ja koko Laatokan rannikon väestö on suuresti hätäntynyt.

Yllämainittujen taistelujen ja vihollisen laajojen suunnitelmien johdosta sekä kun lisäksi täällä olevat joukot ovat vielä kovin näännöksissä ja järjestymättömiä, pyydän ehdottomasti, että mahdollisimman pian lähetettäisiin tänne vereksiä joukkoja sekä konekiväärejä ja vähintään kaksi tykkiä. Siten toivoisin voivani nykyisen rintaman puolustaa ja säilyttää ennallaan siksi, kunnes ehdin saada täällä järjestyksen aikaan. Muussa tapauksessa voi sattua niin, että nämä joukot suuremman vihollisen painostuksen sattuessa heittävät asemansa, ja me menetämme kaikki Vuoksen eteläpuoliset hyvät puolustusasemat. Toivon, ettei tätä kuitenkaan rykmenttini toiminta-alueella tapahdu ja jos apua on suoraan mahdoton tänne lähettää, niin teen kaiken voitavani, että näillä joukoilla voisit toistaiseksi tulla toimeen.”

Siis jo apua pyytäessään näytti uusi päällikkö arvaavan, ettei sen avun nojaan voisi sanottavia rakennella. Pahasti ei hän siinä erehtynytäkään, kyllä hän sai toistaiseksi tulla entisillä voimillaan toimeen. Ja kun

sitten ehkä viikon verran myöhemmin ensimmäinen huomattavampi apujoukkolähetys saapui Kiviniemeen, koitui siitä enemmän harmia kuin hyötyä.

Tämä joukkolähetys tuli Nurmeksesta ja käsitti se 260 miestä juuri vähän ennen toimitetun kutsunnan nojalla lippujen alle koottua väkeä. Kutsuntansa oli Nurmeksen esikunta kuitenkin toimittanut aivan valikoimatta, ja niinpä oli tuohon rintamalle lähetettyyn joukkoon eksynyt mukaan runsaampi toinen puoli puhtaita punikkeja. Eikä Joensuun piiriesikuntakaan ollut kiireessä malttanut sen tarkempaa valikoimista toimittaa, oli tekaistu vain joukon mukaan – Joensuussa tai Nurmeksessä – kuvaava luettelo, jossa lyhyesti ja sattuvasti määriteltiin miehistön luotettavuus. Luettelossa oli suuri joukko nimiä, joiden edessä oli ”P”, toisia nimiä, joiden edessä oli »PP», ja vielä kolmansia nimiä, joiden edessä oli ”PPP”. Luettelon alla oli selitys: ”P” punikki; ”PP” paha punikki; ”PPP” pirun paha punikki!

Arvaa sen, mitä tällainen joukkokunta teki, kun se lähetettiin matkalle täysissä aseissa. Jo taipaleella se nousi kapinaan, niin että johtajilla oli täysi työ pitää sitä aisoissa edes Kiviniemeen asti. Sinne saavuttua täytyikin suuri osa joukosta riisua aseista ja panna vartioituna rintaman takaisiin töihin.

Tähän saakka olivat pohjoiskarjalaiset olleet koko Karjalan rintamalla parhaassa maineessa. Sieltä oli tullut puhtaita sankareja, ja jokainen niitä kilvan tahtoi huostaansa uskotulle rintamaosalle. Tuo Nurmeksesta saapunut joukkokunta ryvetti ensi kerran maakuntansa sankarimaineen lokaan.

Mutta vaikka apujoukkojen saannissa olikin näin kova onni, ei Kiviniemessä sii-

tä jääty ristissä käsin odottamaan tapahtumain kehitystä. Ensi töikseen ryhtyi everstiluutnantti Elfvengren laittamaan kuntoon Kiviniemen ja Raudun välistä rautatietä sekä Kiviniemen rautatiesiltaa. Kuten muistamme, rikottiin tämä silta ennen Raudun taistelujen alkamista kaiken varoiksi, mutta hankaluutta siitä koitui sanomattomasti, kun kaikki kuljetus täytyi Kiviniemestä rintamalle toimittaa hevospelissä. Everstiluutnantti Elfvengren ei tyytynytkään tähän, vaan laittoi viipymättä rautatieyhteyden Raudussa toimivien joukko majapaikoille asti.

Muihinkin järjestelytöihin käytiin siekailematta käsiksi. Onneksi oli everstiluutnantti Elfvengren saanut käytettävikseen edes muutamia kyvykkäitä, oikean sotilaskasvatuksen saaneita upseereja, nimittäin jääkäreitä. Näistä mainittakoon ennen muita jääkäriluutnantit Aschan ja Lindberg, jotka sittemmin molemmat saivat sankarikuolemansa pian alkavissa suurissa Raudun taisteluissa.

Luutnantti Aschan nimitettiin rykmentin toisen pataljoonan päälliköksi, ja tulivat tämän pataljoonan kantajoukoiksi Valkjärvellä toimivat joukot. Samalla tavoin ryhdyttiin Raudun joukoista järjestämään rykmentin kolmatta pataljoonaa ja uskottiin tämän pataljoonan päällikkyyden luutnantti Lindbergille.

Ripeästi ryhtyivät uudet pataljoonain komentajat työhönsä, ja kun vielä kompaniain sekä joukkueitten johtajiksikin saatiin muutamia uusia miehiä, niin alkoi tähänastisesta kaaoksesta käden käänteessä syntyä järjestettyjä, kiinteitä joukko-osastoja, jotka tiesivät tarkoin, ketä heidän oli toteltava, kenenkä komentoon he kuuluivat. Tämä nostatti heti huomattavasti mielialaa joukkojen keskuudessa,

vaikkei niistä ammuin luvatuista lomista tullutkaan mitään ja vaikka vihollinen edelleen ahdisti yhtenä, niin että koko järjestelytyökin oli suoritettava ainaisen tappelun kahinan lomassa.

Ennätettiin vielä muuhunkin kuin joukkojen järjestelemiseen ja tappelemiseen. Siinä sivussa lujitettiin myös joukkojen asemia piikkilankavarusteilla sekä muilla sotataidon keksinnöillä, sikäli kuin näitä ehdittiin saada. Sotkuista puhelinverkkoa paranneltiin niin ikään, vaikka sen kuntoon saaminen tuottikin sanomatomia vaikeuksia. Ennen sotaakin oli näet tämän nurkkakunnan puhelinverkko ollut surkeassa kunnossa, ja kun sitä sitten jokainen omatekoinen mestari oli mielensä mukaisesti parannellut, oli sitä miltei mahdoton kenenkään enää saada tyydyttävästi toimimaan.

Hyvin tärkeä parannus entiseen verran oli myös intendenttuurin uudestaan järjestäminen. Everstiluutnantti Elfvingen oli tuonut Antreasta mukanaan tähän alaan perehtyneet miehet, ja niinpä saatiin joukkojen muonitus pian tyydyttävälle kannalle, vieläpä voitiin vähittäin ruveta jakamaan vaatteitakin pahimmin puutteessa oleville. Sanalla sanoen koko sotahommaan alkoi tulla suunnitelmanmukaisuutta ja täsmällistä, varmaa latua kulkevaa järjestystä, joka jo sinänsä antaa miehistölle suuren annoksen turvallisuuden tunnetta ja itseluottamusta, kohottaa joukkojen moraalia ja taistelukelpoisuutta.

Vielä oli yksi tärkeä ala, nimittäin vakoilu, johon ei Kiviniemessä näihin saakka ollut voitu kiinnittää tarpeeksi huomiota. Oli kyllä silloin tällöin saatu rajan takaa, vieläpä Pietarista asti viestejä avustamaan alttiiden inkerinmaalaisten välityksellä,

mutta nuo viestit tulivat aina enemmän tai vähemmän epäsäännöllisesti ja puutteellisina. Mutta jos sodankäynnissä tahdot säästyä ikäviltä yllätyksiltä, on vakoiuverkko saatava toimimaan luotettavasti ja säännöllisesti, parasta jos onnistutaan vihollisen selkäpuolelle ja keskuuteen hankkimaan luotettavat, pysyvät asiamiehet, jotka uskaltavat toimia henkensä uhallakin.

Tällaisia voimia olikin riittävästi tarjolla sekä Inkerinmaalla että itsessään vihollisen pääpesässä, punaisessa Pietarissa, ja nämä voimat otettiin oitis palvelukseen. Pietarin suomalaisten kesken muodostettiin erityinen ns. "Pietarin komppania" jonka päälliköksi tuli viipurilainen konsuli K. Grönroos ja joka muodollisesti liitettiin everstiluutnantti Elfvingenin rykmenttiin kuuluvaksi. Suoranaisissa sotateoissa ei tämä komppania tietenkään voinut mukana olla, mutta sitä suurempiarvoisen oli sen vihollisen rintaman takana suorittama työ. Useat tämän komppanian miehistä olivat olleetkin jo alusta alkaen mukana, olivat hommanneet Pietarista aselähettyksiä ja muuten toimineet suojeluskuntien asiamiehinä siitä lähtien, kun ensimmäisiä suojeluskuntia alettiin maasamme perustaa.

Nyt muodostetun komppanian pätehtäväksi ei enää tullut aseiden lähettämisen, vaan tietojen hankkiminen vihollisen suunnitelmista, voimasuhteista, Venäjältä Suomeen toimitettavista apujoukoista, sotatarvelähettyksistä jne. Lyhyesti sanoen, komppanian tuli toimia vakoilujärjestönä ja toimittaa hankkimansa tiedot mahdollisimman usein ja nopeasti Inkerinmaan ja Laatokan rannikkoteiden kautta Kiviniemeen.

Komppania suoriutuikin, kiitos sen jäsenten perinpohjaisen olojen tuntemuksen ja laajojen tuttavuussuhteiden sekä kiitos sen lähettien neuvokkuuden ja kylmäverisyyden vaikeista, usein hengenvaarallisistakin tehtävistään loistavasti. Pian saatiin Kiviniemeen joka päivä sen lähettämä "posti", joka sisälsi aina tukuittain erittäin arvokkaita tietoja. Niinpä saatiin säännöllisesti rautateiden rahtikirjajäljennökset Suomen punaisille toimitetuista tavara- ja aselähetyksistä, mahdollisimman tarkat tiedot Suomen eri rintamille menneistä apujoukoista sekä takaisin palanneista, vieläpä yleensä luotettavia tietoja Pietarissa olevan punaisten ylimmän sotajohdon päätöksistä ja suunnitelmista, kaikkein salaisimmistakin. Sanalla sanoen päästiin lukemaan vastustajan kortit edeltäksin ja voitiin toimia sen mukaan.

Tämän ohessa kuljettivat komppanian lähetit mukanaan myös sellaisia kevyempiä sotatarpeita, joista meidän puolella vallitsi suurin puute. Näin saatiin tätä tietä hankituksi Kiviniemeen 25 kenttäpuhelinta, suuri määrä kiikareita, kompasveja, satuloita, sapeleita, side- ja lääkeaineita ym.

Pietarin vakoilun lisäksi järjestettiin vakoilu myös Raudun asemalle. Erään meikäläisten asiamiehen onnistui siellä päästä siksi hyviin kirjoihin, että miekkonen ylennettiin komppanian päälliköksi. Näin korkealle kohottuaan hän tietenkin voi pistää nokkansa miltei joka paikkaan, ja kun hän sitten aikansa palveltuaan liivahti takaisin omalle puolelle, oli hänellä kosolti hyödyllisiä tietoja mukanaan meikäläisten tulevan toiminnan helpottamiseksi.

Koko vakoilujärjestön ylimpänä johtajana oli rykmentin päällikön apulainen

Seitola, joka palvelee nykyisin sotaministeriössä.

Pian alettiinkin vakoilijain lähettämistä posteissa saada hyvin mielenkiintoisia tietoja. Kaikkialta saapuvat viestit kertoivat yhtäpitävästi vihollisen varustautuvan entistä suuremmalla touhulla ratkaisevaan hyökkäykseen Raudun ja Valkjärven rintamilla. Hyökkäystä varten värvättiin jo Pietarissa uusia, suuria joukko osastoja sekä koottiin lähetysvalmiiksi muona- ja ammusvarastoja. Esikunnat olivat ankarassa touhussa, lähetettä kulki Pietarin ja Raudun välillä; kaikesta näki, että oli suuria tekeillä.

Valmisteilla olevan hyökkäyksen lähimpinä päämaaleina olivat Kiviniemen valloitus ja meikäläisten heittäminen Ala-Vuoksen ja Suvannon taa vielä ennen kevätkelirikon alkamista. Kaukaisempana unelmana kangasteli tietenkin yhä edelleen koko meikäläisten Vuoksen rintaman horjuttaminen ja tuho, jonka uskottiin itsestään seuraavan sen jälkeen, kun tärkeä Kiviniemen asema olisi saatu etappipaikaksi ja päästy sieltä käsin uhkaamaan meikäläisten rintaman selkäpuolen teitä.

Mutta näiden suurten suunnitelmien ohella aiottiin hyökkäyksellä hyötyä vielä muutakin. Vihollinen oli saanut tietoonsa, että meikäläisillä oli suuret, Konevitsan luostarista tuodut jauho- ja elintarvevarastot Taipaleen kylässä Suvannon ja Laatokan välisellä kannaksella. Ne aikoi vihollinen anastaa itselleen. Pietarissakin alkoi näet olla kapelu viljasta, kun sen lisäksi koko punainen Suomi mankui yhtenänsä leivänapua, niin arveli bolshevikien ylijohdo tällä äkkikaappauksella pelastuvansa pahimmasta pulasta ja saavansa edes suomalaisten punikkien tarpeen tyydytetyksi.

Ennen vihollisen hyökkäyksen alkamista kävi Pietarista käsin Raudussa suuria herroja tilanteeseen perehtymässä. Niinpä kävi siellä Pietarin piirin ja rintaman ylipäällikkö Jeremejev esikuntineen sekä samoin bolshevikien yleisesikunnan päällikkö kenraali Patapov. Käynnillään lienevät nämä bolshevikien palvelukseen antautuneet tsaarikauden kenraalit tulleet vakuutetuiksi, että valkoisten vastarinta Raudussa oli helposti murrettavissa, kun vain tuodaan tarpeeksi suuret voimat. Samaa tietenkin vakuuttivat heille myös suomalaiset punikkipäälliköt Kalju-

nen ja Haapalainen, joista edellinen oli johtavinaan Valkjärven taisteluja ja jälkimmäinen toimi venäläisten lakeijana Raudussa.

Niin määrättiin jo hyökkäyksen alkamispäiväkin. Nopean joukkojen siirron oli määrä alkaa maaliskuun 26. päivänä, ja kun rautatiematka Pietarista Rautuun oli niin lyhyt, voi hyökkäyksen tietenkin aloittaa jo samana päivänä. Sen piti tulla meikäläisille täydellisenä yllätyksenä, niin että meidän vähäiset voimamme tulisivat ensi iskulla murskatuiksi.

Everstiluutnantti Elfvengren päättää yllättää vihollisen — hyökkäyssuunnitelma ja suuren taistelun ensi vaihe

Everstiluutnantti Elfvengren on sekä vaaran että menestyksen hetkellä nopsa ja toimintavalmis sotilas. Hetkisenkään epärointi ei kuulu hänen luonteenominaisuuksiinsa, siitä on koko hänen monivaiheinen sotilasuransa tarpeeksi pätevänä todistuksena. Niinpä hän tälläkin kertaa saatuaan täyden varmuuden vihollisen hyökkäysvarusteluista, päätti toimia nopeasti ja sotkea vihollisen kortit ryhtymällä itse ennen sitä hyökkäykseen. Tämän hän katsoi meikäläisten ainoaksi pelastukseksi uhkaavasta tilanteesta.

Tosin olivat hänen käytettävissään olevat voimat vähäiset, eikä ollut edes sanottavia toiveita pikaisesta apujoukkojen saamisesta. Mutta hyökkäyksen lähimmäksi päämääräksi hän asettikin vain vihollisen liikeyhteyden katkaisemisen Pietarin kanssa. Kevätkelirikko oli tulossa, ja jos rautatie saataisiin riittävän pitkältä matkalta tuhotuksi, niin olisi suuria suunnitelmia hautovan vihollisen raskaine varustuksineen mahdoton tulla Rautuun. Sen hyökkäys raukeaisi ennen alkamistaan, ja jo Raudussa olevat vihollisvoimat jäisivät saarroksiin. Hyvä, jos nekin jo ensi iskulla saataisiin niin hämmennyksiin, että Raudun aseman nopea valloitus kävisi mahdolliseksi. Mutta jollei niin onnellisesti kävisikään, niin ainapahan ehdittäisiin Rautuun saarretuista vihollisista selvitä, kun apujoukkojen tulo Pietarista keran olisi saatu katkaistuksi.

Sitäpaitsi everstiluutnantti Elfvengren luotti siihen, että hyökkäykseen käymisen sinänsä nostattaisi jo suuresti meikäläisten joukkojen mielialaa, kun siihen sijaan vihollisen hyökkäyksen alettua voisi vähälukuisten joukkojen mieliala kerrassaan painua entiseen masennukseen, josta se jo hiukkasen oli saatu kohoamaan. Niinkään oli hyvä syy uskoa, että meidän puolelta tapahtuva äkillinen hyökkäys hämmästyttäisi kerrassaan vihollisen ylijohdon ja panisi sen luulemaan, että Raudussa oli sitä vastassa suuremmatkin voimat, joten oli kerrassaan mieletöntä sitä tietä enää yrittääkään lähteä tukemaan suomalaisten punikkien pitkälliseksi venyvää taistelua.

Meikäläisten hyökkäysvalmistelut suoritettiin kiireesti ja mitä suurimmassa salaisuudessa. Kiviniemessä pidettiin sota-neuvottelu, johon everstiluutnantti Elfvengren oli kutsunut molemmat pataljoonanpäällikkönsä, nimittäin luutnantit Aschanin ja Lindbergin. Näille hän esitti suunnitelmansa, jonka mukaan hyökkäyksen piti alkaa mahdollisimman kauas vihollisen selkäpuolelle suuntautuvalla kiertoliikkeellä. Tämän kiertoliikkeen tarkoituksena oli katkaista Raudun ja Pietarin välinen rautatieyhteys Inkerinmaalla, jossa aivan kuin sitä varten olivat Saha-joen ja Viisjoen rautatiesillat siksi suuria, että jos ne kerran saataisiin tuhotuksi, niin olisi pitkältä matkalta rautatieliiken-

ne tehty viholliselle mahdottomaksi monien viikkojen, ehkäpä kuukausienkin ajaksi.

Molemmat pataljoonanpäälliköt hyväksyivät suunnitelman täydellisesti, ja niin valittiin suunnitellun kiertoliikkeen lähtökohdaksi ja sitä suorittavien joukkojen etappiasemaksi Raudun kirkolta kymmenisen kilometriä kaakkoon oleva suuri Palkealan kylä. Tämä kylä oli näihin saakka pysynyt melkein kokonaan syrjässä sotatoimien piiristä siitä syystä, että sieltä vei rajalle Raasuliin päin vain huono metsätie, jommoisille vihollinen ei liikkuesaakaan juuri ensinkään uskaltanut. Meidän kevyesti varustetuille, kiertoliikettä suorittaville joukoille katsottiin kuitenkin senkin tien riittävän, ja niin tulisikin kiertoliike sieltä päin viholliselle täydellisenä yllätyksenä.

Hyökkäysliikkeen alkamispäiväksi määrättiin maaliskuun 25. päivä. Edellisenä, eli maaliskuun 24. päivänä siirrettiin suuri osa kiertoliikettä suorittamaan määrätystä joukoista kaikessa hiljaisuudessa Kiviniemeen. Näin siirrettiin sinne Muolaan Mälkölästä yksi ensimmäisen pataljoonan komppania sekä Valkjärveltä yksi joukkue jalkaväkeä ja vahva tiedustelujoukko. Näiden lisäksi muodostettiin Kiviniemessä vartiopalvelusta suorittavista tai muuten siellä sattumoisin olevista sotilaista yksi komppania jalkaväkeä.

Samaan aikaan koottiin Kiviniemeen tarpeellinen määrä hevosia, joiden avulla joukot myöhään saman päivän iltana voitiin nopeasti viedä Suvannon jäätä pitkin ja edelleen metsätietä myöten Palkealaan. Loput kiertoliikkeeseen osaaottavista joukoista saivat viime hetkellä siirtyä suoraan Raudusta Palkealaan.

Kiertoliikettä suorittamaan määrättyjen joukkojen johto jaettiin jääkäriluutnanttien Lindbergin ja Aschanin sekä jääkäri vänrikki Sainion ja rakuuna Kaivolankesken. Itse everstiluutnantti Elfvengren otti mieskohtaisesti Raudun joukkojen johdon ja läksi maaliskuun 24. päivän iltana junalla Mäkrälle. Lähtiessään hän antoi päiväkäskyn, josta lähemmin näkyy koko taistelusuunnitelma.

Se päiväkäsky kuuluu:

“Taistelumääräys Karjalan armeijakunnan I:lle rykmentille maaliskuun 24. päivänä, Kiviniemessä.

Raudun asemalle ovat kokoontuneet suu-remmat vihollisvoimat, paljon käyttämättömiä tykkeitä ja sotatarpeita. Vihollisen selkäpuolella ovat kaikki tiet, sillat ja kylät melkein tyhjät ja suojelemattomat. Koska vihollisella on nälkä, on se päättänyt näinä päivinä hyökätä saadakseen meidät toiselle puolen Suvantoa sekä anastaakseen meidän elintarpeemme. Pietarin–Raasulin rautatie on heille tässä avuksi, jottei tämä tapahtuisi, olen päättänyt polttaa kaikki sillat vihollisen selkäpuolelta ja samalla kiertoliikkeen avulla samalta suunnalta hyökätä vihollisen kimppuun, niin että kaikki tykit ja muut sotatarpeet jäisivät meidän käsiin. Tätä varten käsken:

1) I:sen pataljoonan ensimmäinen komppania siirtyy tänään klo 4 iltapäivällä hevosilla Kiviniemestä Palkealan kylään, niin että se on siellä klo 8 illalla.

2) Rykmentin eri komppania Valkjärven Vaalimoin kylästä siirtyy klo 11 aamupäivällä junalla Mäkrän kylään luutnantti Lindbergin käytettäväksi.

3) Yksi II:sen pataljoonan joukkue ja tiedustelijat siirtyvät luutnantti Aschanin johdolla hevosilla klo 4 i. p. Kiviniemestä Palkealan kylään, niin että ovat siellä klo 8 illalla.

4) Kaksi III:nneen pataljoonan joukkuetta siirtyy luutnantti Lindbergin johdolla suoraan Raudusta Palkealan kylään, niin että ovat siellä klo 8 illalla.

5) Palkealasta alkaa yleinen liike seuraavasti:

a) Kaksi tiedustelijajoukkoa, toinen 30 miestä, toinen 20 miestä, saapuu Pietarin-Raasulin radalla oleville silloille huomenna maaliskuun 25. päivänä klo 5 aamulla — edellinen luutnantti Aschanin johdolla Viisjoen sillalle, jälkimmäinen rakuuna Kaivolon johdolla Sahajoen sillalle, sytyttävät sillat palaamaan ja leikkaavat sekä hävittävät puhelimen ja lennätinjohdot. Sen jälkeen liittyvät nämä joukot Raasulin aseman kautta päävoimiin.

b) Yksi komppania vänrikki Sainion johdolla kulkee Raasulin aseman suuntaan ja valloittaa sen äkkihyökkäyksellä klo 5 aamulla. Sen jälkeen liittyy tämä joukko luutnantti Lindbergin joukkoon ja hyökkää sen kanssa yhdessä vihollista vastaan.

c) Kaksi joukkuetta luutnantti Lindbergin johdolla kulkee Raasulin kylän suuntaan ja valloittaa sen aamulla klo 5. Sen jälkeen luutnantti Lindberg, saatuaan avukseen vänrikki Sainion komppanian, hyökkää Raasulista päin Raudun asemalla.

6) III:nneen pataljoonan kaikki komppaniat ja joukkueet alkavat minun johdoltani maaliskuun 25. päivänä klo 5 a-

mulla ankaran tulen häiriten vihollista pidättääkseen sen paikoillaan sekä auttavat luutnantti Lindbergin hyökkäystä ottaen siihen osaa.

7) Toiset rykmentin pataljoonat ja joukot Valkjärvellä ja Muolaassa valvovat tarkasti vihollisen liikkeitä sekä, jos tarpeellista, ottavat osaa taisteluun.

8) Rautatielle saavuttua ovat kaikki puhelimen ja lennätinjohdot hävitettävät. Liikkuessaan on koko ajan pidettävä täysi yhteys eri osastojen välillä ja tarkka vartiosto sivuilla sekä selkäpuolella. Kaikki tiedot ovat annettavat minulle Mäkrän kylään Palkealan puhelimen kautta.

9) Lääkäriinapu on Palkealan kylässä.

10) Ammusvarastot ja muonat ovat Palkealan kylässä.

11) Minun sijaani jää Kiviniemeen kapteeni Nordman.

12) Muistakaa, että vihollinen pelästyy, kun pääsette sen selkäpuolelle. Tämä tekee jo yksistään sen aseman niin huonoksi, ettei meillä ole mitään syytä pelkoon. Täytyy liikkua vain urhoollisesti ja varmasti sekä täyttää tarkoin päälliköiden käskyt, niin voitto on meidän.

Tähdätkää, ennenkuin ammutte, katsokaa tarkoin, ettei omat miehet joudu tulenne alaisiksi. Tätä varten täytyy pysyä järjestyksessä ja jokaisen tietää, missä meikäläiset ovat. Tunnusmerkkinä tässä kierto-
liikkeessä on kaikilla valkoinen nauha tai pieni lippu kivääriin kiinnitettyinä.

Uskon, että me karjalaiset ja savolaiset yhteisillä ponnistuksilla pakotamme rysät ja maanpetturit kiireesti lähtemään pois maastamme.”

Näemme siis, että kiertoliikettä suorittavien joukkojen piti hyökätä vihollisen selkäpuolella radalle neljänä ryhmänä, joista pienimmät, kokonaan suksimiehistä kokoonpannut ryhmät kauimmas Sahajoen ja Viisjoen silloille sekä suuremmat rajan eteläpuolella olevalle Raasulin rautatieasemalle ja rajan pohjoispuolella olevaan Raasulin kylään.

Aikalailta ällistyivät Palkealan kylän asukkaat, kun myöhään maaliskuun 24. päivän iltana heidän kyläänsä alkoi suoltua teiden täydeltä valkoisiin lumipukuihin puettuja suojeluskuntalaisia sekä Savannolta että Raudusta päin. Mutta tulijoilla ei ollut paljon aikaa kyläläisten uteliaisuuden tyydyttämiseen, tulisella kiireellä majoitauduttiin muutamaksi tunniksi nukahtamaan, ennenkuin lähdetäisiin uskaliaalle retkelle melkein tietömiä metsämaita myöten vihollisen miehittämälle alueelle.

Kiireessäänkin luutnantti Aschan sentään jo illalla tarkasti joukkojen perästä Kiviniemestä saapuneen kuormaston ja huomasi silloin, että hänen joukkueensa tärkeimmät "matkaeväät" 100 pullollista petroleumia rajantakaisten siltojen polttamista varten olivat jääneetkin saapumatta. Ne oli jo aamupäivällä pantu Kiviniemessä erityiseen kuormaan, mutta anteeksiantamattomasti hätiköiden oli rykmentin intendenttuuri, joka näihin saakka oli toiminut kiitettävällä täsmällisyydellä, unohtanut juuri tuon tärkeimmän kuorman lähettämättä.

Koko Palkealan kylästä ei löytynyt petroleumia juuri nimeksikään, ja niinpä soitte luutnantti Aschan yöllä Mäkrälle pyytäen sitä tulisen kiireellä hänelle toimittamaan, muuten olisi koko matkalle lähtö tarkoituksetonta. Mäkrältä lähetettiin

klo 2 aamulla maaliskuun 25. päivänä pyydetty petroleumimäärä, mutta myöhästytty tämä harmillinen viivytti kokonaista kaksi tuntia joukkojen lähtöä, jonka piti tapahtua heti puoliyön jälkeen.

Niinikään muutettiin aiempaa suunnitelmaa siten, että luutnantti Aschanin ja rakuuna Kaivolon joukkueet päättivät toimia yhdessä ja samota ensin kauempana, noin 9 km matkan päässä rajalta olevalle Viisjoen sillalle.

Matka Palkealasta rajalle suoritettiin alkutaipaleesta hevosilla ja hevosteiden loputtua lopputaival suksilla. Siitä suoriututtiinkin nopeasti, ja kaikki kolme ryhmää erosi toisistaan reippain mielin kukin omaa, kieltämättä hiukan uhkarohkealta näyttävää urakkaansa suorittamaan.

Kiertoliikettä suorittavien joukkojen hyökkäys tuli viholliselle täydellisenä yllätyksenä. Yksin ajoin joutuivat radalle luutnantti Lindbergin ja vänrikki Sainion joukot. Ensin mainittu kiersi rajan Suomen puolella olevan Raasulin kylän pohjoispuolitse ja hyökkäsi aamuhämärissä kylään, jossa oli vihollisen paikallisesikunta ja vahva vartiosto. Syntyi lyhyt, tulinen tappelu, jossa vihollinen tuli perin pohjin nujerretuksi. Meikäläiset miehittivät eskunnan majapaikkana käytetyn kauppias Myöhäsen talon saaden haltuunsa kaikki vihollisen asiakirjat ja varastot mm. kokonaisen hevoskuorman kiväärejä, suuren määrän ammuksia, 18 vankia ym. Kaksi vihollisen pääjohtajaa ampui itsensä suostumatta antautumaan elävänä meikäläisten vangiksi.

Pian kuitenkin tilanne muuttui. Meikäläiset eivät olleet radalle tultuaan ehtineet katkaista puhelin- ja lennätinlankoja, ennen kuin vihollinen ehti lähettää ensimmäisen hätäviestin Raudun asemalle. Täs-

tä oli seurauksena, että sieltä kiiruhti pian täydellä höyryllä Raasuliin panssarijuna ryhtyen oitis taisteluun luutnantti Lindbergin joukkojen kanssa. Aukeassa kylässä oli meikäläisten asema kerrassaan epäedullinen, ja niinpä vetäytyi luutnantti Lindberg joukkoineen metsän laitaan jatkaen siellä kuitenkin vastarintaa iltahämärään asti.

Tällä välin oli panssarijunan lisäksi tullut Raasuliin viholliselle muutakin apuväkeä, ja kun panssarijunan johtaja oli huomannut heikäläisten päässeensä täydellisesti tilanteen herroiksi, jatkoi se junineen matkaa rajan yli Raasulin asemalle, josta myöskin kuului ankara konekiväärien räntinä.

Siellä otteli vänrikki Sainio kompaniansa kera suuren Raasulin aseman herruudesta. Hän oli hyökännyt asemalle suoraan idästä ja saanut sen jo kiivaasti tapellen melkein kokonaan miehitetyksi, kun hätään joutui vihollisen panssarijuna. Nähtyään tämän tulla jyristävän vetäytyivät meikäläiset hiukan taaksepäin, ja tätä peräytymistä johtaessaan sai vänrikki Sainio vaikean haavan rintaansa tullen kykenemättömäksi taistelua johtamaan. Päälliköitä jäänyt komppania näki taistelun jatkamisen kerrassaan ylivoimaista vihollista vastaan hyödyttömäksi ja jätti asema alueen klo 4 tienoilla iltapäivällä vetäytyen koko ajan vihollisen rynnäköjä torjuen vähitellen metsään ja sitä tietä takaisin joukkojen yhtymäkohtaan Palkealan tielle.

Kaikkein paraiten suosi onni luutnantti Aschanin johtamaa lentävää osastoa. Se pääsi Viisjoen sillalle aivan kuin varas yöllä; sillan 6 miehinen vartiosto oli meikäläisten äkillisestä ilmestymisestä niin pökörtynyt, ettei se ennättänyt edes apua

mistään päin hälyttää, ennen kuin se oli tehty vaarattomaksi.

Meikäläiset tekivät sillalla puhdasta jälkeä. Ensin se räjäytettiin, sen jälkeen valeltiin sillan jäännökset huolellisesti öljyllä ja sytytettiin palamaan. Eikä luutnantti Aschan tyytynyt vielä tähänkään, vaan samosi rataa pitkin kauemmas etelään Lempaalan asemalle asti, valtasi sen, särki aseman suuren vesitornin sekä sytytti osan asemarakennusta tuleen. Vasta tämän jälkeen hän läksi pitkin rataa paluumatkalle joutuakseen vielä ennen yön tuloa lähempänä Suomen rajaa olevalle Sahajoen sillalle ja täydentääkseen sen tuhoamisella hävitystyönsä.

Vänrikki Sainion komppanian perädyttyä Raasulin asemalta oli sieltä kuitenkin kiiruhtanut vihollisosastoja Sahajoelle, ja kun vihollisen panssarijunakin hääräsi edestakaisin radalla, täytyi luutnantti Aschanin sinä iltana jättää silta rauhaan. Hän voi kuitenkin olla sangen tyytyväinen jo siihenastisiinkin ennätysksiinsä palatesaan iltamyöhällä Palkealaan, jonne toiset joukot olivat jo ennen häntä saapuneet.

Yön aikana saatiin Palkealaan hiukan lisäväkeä, ja varhain seuraavana aamuna uudistettiin hyökkäys radalle tällä kertaa kahtena joukko-osastona. Pienempää, eli lentävää osastoa johti edelleen luutnantti Aschan, ja oli tämän joukon tehtävänä edellisen päivän täydentäminen. Suurempan osastoon olivat yhdistetyt kaikki muut joukot, ja tuli tämän luutnantti Lindbergin johdolla saartaa Raasulin asema ja kylä sekä koettaa vallata ne.

Tälläkin kertaa suosi onni aluksi luutnantti Aschania. Hän sai äkkirynnäköllä vallatuksi edellisenä päivänä hävittämättä jääneen Sahajoen sillan ja tuhosi sen perinpohjin. Näin oli rata lähes 10 km mat-

kalta tehty kokonaan käyttökelvottomaksi. Pietarista päin pääsivät vihollisen junat ainoastaan Lempaalaan asti ja Raudun puolelta Sahajoen sillalle. Tämä aukko oli tarpeeksi suuri tehdäkseen raskasvarusteiselle viholliselle miltei voittamattomia vaikeuksia juuri alkavan kevätkelirikon aikana.

Raasulin aseman ja kylän valtausyritys ei siihen sijaan tänäkään päivänä onnistunut. Tosin sai luutnantti Lindberg joukkoineen ne jo saarretuksi johtaen itse hyökkäystä Raasulin kylän ja aseman länsipuolelta, toisten ahdistuessa asemaa koillisen ja idän puolelta. Urhokas päällikkö tunkeutui kuitenkin, vihollisen sitkeästä vastarinnasta kiukustuneena, liian rajusti eteenpäin. Hänen miehensä jäivät jälkeen, ja silloin kohdistivat miltei nenän edessä olevat vihollisen konekiväärin tulensa tuohon hurjan rohkeaan mieheen, jonka he kaikesta näkivät johtajaksi ja joka näytti tykkänään halveksivan heidän kuuliaan.

Noiduttu ei kuitenkaan ollut pelottoman sankarin rinta. Pian osui yksi turmanluoti maaliinsa, ja luutnantti Lindberg vaipui verissään hangelle. Silloin unohtivat lähinnä takana olevat miehet vaaran ja riensivät tuiskuna tulevasta kuularyöpystä huolimatta ihailemaansa päällikköä pelastamaan. Luutnantti Lindberg selitti kuitenkin miehille, että hän oli saanut tarpeensa ja vaati näitä jyrkästi palaamaan ketjuun, ettei järjestys häiriytyisi. Samalla hän veti esiin revolverinsa ja selitti miehilleen, että siinä on vielä muutamia marjoja vihollisen varalta ja viimeinen häntä itseään varten.

Näin jäi tyynenä loppuaan odottamaan sankaripäällikkö. Kerrotaan, että hän tosiaan henkitoreissa hangella maaten vielä

taisteli viimeisen taistelun päälle tunkevien vihollisten keskeen jouduttuaan. Malttoiko hän säästää edes viimeistä luotia itselleen, siitä ei ole varmaa tietoa. Hänen ruumiinsa saatiin pelastetuksi vasta jälkeenpäin. Se oli alastomaksi ryöstetty ja runneltu.

Mutta päällikön sorruttua alkoivat meikäläisten rivit horjua ja vetäytyä taaksepäin. Vihollinen oli ollut jo aika kireällä, meikäläisten ketju oli jo paikoitellen noin 50 metrin päässä vihollisen asemista ja radasta, ja vaikka se vielä puolustautui epätoivon vimmallalla, olisi taistelu lopultakin saattanut ratketa meidän eduksemme. Nyt täytyi kuitenkin antaa yleinen peräytymiskäskeä, ensin aseman länsipuolella taisteleville joukoille, ja kun niiden paluutie oli saatu turvatuksi, myös itä- ja koillispuolella taisteleville.

Eivätkä päivän vastoinkäymiset päättyneet vielä tähänkään. Kun luutnantti Aschan miestensä etunenässä palasi pitkän rataa hävittämältään Sahajoen sillalta, tuli heitä vastaan kaksi vihollissotilasta, jotka eivät Aschanin joukkoa huomanneet, ennen kuin olivat joutuneet aivan luutnantti Aschanin eteen. Aschan, rinnallaan rakuuna Kaivola, oli joutunut hyvän matkan joukkonsa edelle, ja niinpä luulivat ehkä punikit olevansa tekemisissä ainoastaan kahden miehen kanssa. Luutnantti Aschanin komennosta kohottivat miehet kyllä kätensä ylös, mutta samassa laukaisi toinen revolverinsa, ja panos osui suoraan luutnantti Aschanin otsaan.

Se oli menoa toisen sankarin ja sotilaiden ihaileman päällikön samana päivänä, ja tämä isku oli sitä katkerampi, kun se tuli melkein tapaturman tavoin. Masentunein mielin palasivat miehet loistavasti suorittamaltaan retkeltä rakkaan päällik-

kövainajansa ruumis mukanaan. Sodan kohtalottaret ovat oikukkaita ...

Mutta siirtäkäämme jo tapahtumiin Raudun aseman ympärillä. Kuten muistamme, käskettiin taistelumääräyksessä Raudun asemaa puoliympyrässä saartavien joukkojemme pitää yllä kiivasta tulta sitoakseen siten vihollisen voimat ja helpottaakseen vihollisen selkäpuolella liikkuvien joukkojen toimintaa.

Kun joukoille varhain maaliskuun 25. päivän aamuna ilmoitettiin, että meidän pojat sillä hetkellä taistelivat jo kaukana Raasulissa ja siitä etelään pitkin rataa tuhoten sen minkä ennättivät vihollisen liikeyhteyksiä Pietarin kanssa, nostatti tämä tieto kaikkialla suuren innostuksen. Ei muistettu enää, että vihollisella oli niin hyvin aseistukseen kuin miehistöön nähden ratkaiseva ylivoima, tai jos muistettiin, ei siitä välitetty, vaan käytiin joka taholla kilvan hyökkäykseen. Piti hän näet niitä rajalla ja sen takanakin tappelevia poikia auttaa, kun kerran olivat niin suuret asiat kyseessä.

Ikävä kyllä ei nytkään edes ainoa tykkimme ammuksien puutteessa voinut olla juuri miksikään avuksi jalkaväelle. Niin ikään oli saatu vain muutama konekivääri entisten neljän lisäksi. Vihollinen puolestaan pani heti meikäläisten hyökkäyksen alettua kymmenkunnan tykkiä paukkumaan, ja sen konekiväärit vetelivät joka taholla pitkiä säveliä meikäläisiä hyökkäysjoukkoja vastaan.

Siitä huolimatta mentiin eteenpäin. Kirkonkyläläiset, joita johtivat jääkärivänrikki Siira ja komppanian päällikkö Männikkö, sivuuttivat pian kirkonkylän ja aseman välillä olevan pienen joen. Sen yli päästyä jatkettiin taivalta ankarassa kuulasateessa ja jouduttiin pieneen Keri-

padan kylään, joka on noin 500 metrin päässä asemalta. Mutta ei siihenkään pysähdytty vaan painettiin yhä eteenpäin, kunnes klo 3 tienoilla oltiin aivan vihollisen varustusten edessä.

Yhtä sisukkaasti ponnistelivat kirkonkyläläisten rinnalla Leinikkälän joukot, johtajinaan luutnantti Pekkala sekä komppanian päälliköt Pesonen ja Nissinen. Tosin näillä joukoilla oli vielä vaikeampi taival — osaksi aukeita peltoja ja niittyjä — mutta eteenpäin piti mennä ja niin mentiin mistään välittämättä, taakseen katsomatta.

Mäkrän ja Orjansaaren joukkoja johti tällä kertaa jääkärivänrikki Skogström, tämän sivustan vanhan, treenatun johtajan Läheniemen potiessa haavoittunutta koipeaan. Mutta eipä uusi johtaja tänä kuumana päivänä pilannut edeltäjänsä mainehikkaita traditsioneja. Vaikka vihollinen tälle sivustalle oli keskittänyt konekiväärejä melkein ketjun tapaan ja lähetti niistä ihan sakeanaan kuulia hyökkääjien silmille, niin kuutisen sen tunnin tappelun jälkeen voi Skogström klo 3 tienoilla iltapäivällä raporteerata lyhyesti ja ytimekkäästi: *“Olemme vallanneet maantien aivan Raudun asemaa myöten”*.

Oli siis tällä siivellä päästy aivan vihollisen tiilivarustuksille asti, ja pian niille tunkeuduttiin muuallakin. Niillä puolustausivat venäläiset kuitenkin epätoivon vimmalta, ja vaikka siellä ja täällä puolustautujat saatiin jo asemistaan karkotetuiksi, niin ajautui niiden tilalle uusia, eikä pysyväistä aukkoa saatu millään kohdalla sen vahvaan varustusvyöhön repäistyksi.

Koko taistelun ajan piti vihollinen yllä hurjaa tykkitulua saaden useita hyviä sattumia kirkonkylään sekä myöskin Mäkrälle, mm. aivan meidän esikuntatalomme ulkosuojiiin. Vihollisen tykkitulesta syttyi päi-

vän pitkään useampia tulipaloja, jotka liäsivät laajalla taistelualueella riehuvan näytelmän suuremmoisuutta. Lopuksi alkoivat ryssät syytää meikäläisten hyökkäysjoukkojen silmille tuiskunaan kartesseja pelottavan ankaran konekivääritulensa lisäksi.

Mutta kyllä niillä ryssillä oli kuumat paikat itselläänkin. Meikäläiset olivat jo joka puolella siksi lähellä, että tulemme pyyhki ristiin asema-alueen yli. Se tuli teki tuhoisaa jälkeä vihollisen riveissä, ja useammassa sadoissa sai vihollinen varmaan laskea sinä päivänä kärsimänsä mieshukan.

Mutta taistelu ei päättynyt edes päivän loputtua, vaan sitä jatkettiin hellittämättä puoliyöhön asti. Silloin otettiin vasta ensimmäinen lyhyt lomahetki, osa miehiä päästettiin syömään, toiset jäivät ketjuun vihollisen varustusten edustalle. Hetkisen perästä vaihdettiin vuoroja, ja kun sillä tavoin kaikki olivat saaneet hiukan einettä haukatuksi, aloitettiin leikki viipymättä uudestaan. Vihollinen oli ehkä luullut, että se pääsisi levähtämään, mutta siinä se pahasti erehtyi. Koko seuraavan päivänkin se sai puolustautua yhtä vimmatusti aina hamaan puoliyöhön asti.

Se päivä pani kovalle koetukselle miesten voimat. Yöllä oli pakkanen ollut ankara eikä se sanottavasti päivälläkään lauhtunut. Sen kynsissä pyrkivät väsyneet miehet loputtomasti ketjussa maatessaan kokonaan vilusta puutumaan. Ainoa keino, jolla voi pitää itseään sulana, oli hellittämätön ampuminen, ja kyllä sitä ammuttiinkin, niin että pysyjen piiput tästä kuumenivat hyppysiä polttavaksi ja täytyi niitä hangessa jäähdytellä. Huumaava rätinä ja pauke, kuulien viheltäminen ja kartessien räiske tahtoivat viedä

herpautuneet aistit aivan sekaisin. Siellä ja täällä näki uupuneen miehen painavan päänsä lumeen sillä tavoin sekavia ajatuksiaan selvitelläkseen. Sakeassa metsässä ruskui ja paukkui kuin maailmanlopun hävitys olisi siellä kulkuaan kulkenut. Tuhkatiheään kaatelivat räjähtelevät kartessipanokset kokonaisia puitakin, ja tuiskena ryöppyävät kuulat karistelivat yhtenäisenä sateena havunoksia ketjussa maakaavien miesten päälle. Moni jäi niiden alle ainaseksi nukkumaan, ja yhä paksummaksi karttui havupeite elonsa kukeudessa uupuneen nuorukaisen päälle. Metsä-äiti sillä tavoin peitteli pehmoisella, vihertävällä vaipallaan kotimaansa puolesta kaatuneita. Mutta kaatuneiden ympärillä riehui yhä taistelu, kaikuivat komentosanat, ja eteenpäin paloi vielä elossa olevien kiihkeä halu. Ja vielä mentiin eteenpäin, vaikka väsymys tahtoi jo kaikki jäsenet herpaista. Ryömittiin upottavassa lumessa amunnasta kuumentunut kivääri toiseen käteen puristetuna, toisella vapisevalla kädellä haroen oksista ja lumesta pistävistä vesoista matkan jouduttamiseksi. Ja kun sillä tavoin, aina välillä ampuen, oli hivuttu kuolettavan pitkä rupeama, kohottiin yhtäkkiä rynnäkköön, ja kaikkosi silloin taas herpaiseva väsymys, horjuvat polvet terästivät, rajuna kaikui eläköön-huuto. Mutta vielä taisteli vihollinenkin sitkeästi lujien varustustensa turvin, ei voitu sen vastarintaa lopullisesti murtaa.

Tehtiin vielä väsymyksestä huolimatta yllätyksiäkin viholliselle. Kolmessa eri kohdassa Raudun aseman eteläpuolella pääsivät meikäläiset akkihyökkäyksellä tunkeutumaan radalle, mutta vihollinen ennätti hätään, ennenkuin rataa ehdittiin pahemmin rikkoa.

Tänä päivänä sai vihollinen lopulta Raudun vanhan, kovia kokeneen kirkon poltetuksi. Se olikin jo ammuttu niin remaksi, että oli aivan käsittämätöntä, miten se niin kauan oli kestänyt kasaan luhistumatta.

Pelottavan määrän tuhlasikin vihollisen tykistö ammuksia tämän kaksipäiväisen taistelun aikana, ja vaikka sen tykkitulien aiheuttamat sotilaalliset vauriot olivat verrattain vähäiset, teki se siihen sijaan paljon tarpeetonta, aineellista vahinkoa. Raudun pieni, mutta sievä kirkonkylä oli taistelun jälkeen aivan raunioina, siitä oli jäljellä vain savuavia kekälekasoja sekä sen lisäksi muutamia repaleiksi ammuttuja talorähjiä, nekin jo osaksi luhistuneita. Ja muissakin aseman ympäristökylissä näkyi hävityksen jälkiä, vaikka tosin vähemmässä määrässä.

Se oli sitä vanhastaan tunnettua venäläistä sodankäyntitapaa. Aikanaan olivat tsaarikauden armeijat siitä kuuluisat, eivätkä bolshevikit näyttäneet jäävän oppisistään hitustakaan jälkeen.

Taistelu lopetettiin vasta klo 11,30 maaliskuun 26. päivän illalla. Vahva vahtiketju jätettiin aseman ympärille, muut joukot saivat palata lepäämään. Taistelu oli kestänyt yhteen menoon 44 tuntia, ja sen päätyttyä olivat joukkomme niin uuvuksissa, että tuskin jaksoivat enää ketjusta majapaikkoihinsa hoippua. Myös oli joukkojemme mieshukka ollut suuri, puhumattakaan kaatuneista pataljoonan päälliköistä Aschanista ja Lindbergistä, joiden kaatuminen niissä oloissa oli aivan korvaamaton.

Jos sitten käännyimme tarkastelemaan taistelun tuloksia, niin eivät ne ehkä ensi katseella näytä uhrausten arvoisilta. Nä-

kyväisenä, kouraantuntuvana tuloksena oli vain Raudun ja Pietarin välisen rautatieyhteyden katkaiseminen. Sen merkitys oli kyllä arvaamattoman suuri, kuten jo tuonnempana olemme painottaneet, mutta senhän olisi ehkä onnen suosiossa voinut saavuttaa vähemmälläkin.

Oli kuitenkin yksi, jota ei vähemmillä uhreilla olisi voitu saavuttaa: se oli taistelualoitteen ratkaiseva siirtyminen meikäläisten käsiin. Vihollinen oli yhdellä iskulla viskattu hyökkääjästä puolustautujaksi. Se piti kyllä edelleen hallussaan Raudun rautatieasemaa, vieläpä rajalla olevaa Raasuliakin, mutta siitä huolimatta se tunsu olevansa jo melkein kuin saarroksissa ja kykenemätön mihinkään aktiiviseen toimintaan. Siltä oli otettu luonto pois ja se alkoi tajuta päivänsä luetuiksi tällä maankolkalla.

Myös Pietarissa meikäläisten odottamaton hyökkäykseen ryhtyminen vaikutti mieliin kerrassaan yllättävästi. Kaikki Kiviniemeen suuntautuvat venäläisten hyökkäysaikeet raukesivat, ja Pietarin punaisissa lehdissä alkoi näkyä hälyttäviä tietoja Rautuun kokoontuvista suurista valkoisten voimista. Sotapoluille noussut Karjala alkoi herättää kunnioitusta, vieläpä tuohon kunnioitukseen sekoittui pelkoakin, kun tuo nousuaalto kohosi jo aivan rajalla, melkein punaisen Pietarin nurkkajuurella.

Sellaiset olivat Raudussa annetun ensi iskun tulokset. Mutta sen iskun täytyi olla voimakas, kun mieli nuo tulokset saavuttaa, siihen täytyi meidän vähälukuisten, ilman tykistön tukea taistelevien joukkojemme panna kaikkensa ja kantaa raskaat uhrin. Ne uhrin kannettiinkin nurisematta, miehekkäästi. Kaikki joukko-osastot oli-

vat nälästä, väsymyksestä ja paleltumisesta huolimatta taistelleet loppuun asti sankarien tavoin. Niin toteaa everstiluutnantti Elfvengren Antrean päämajaan lähettämässään taisteluraportissa.

Tuossa samaisessa raportissa tehdään muutamia sanoin selkoa taistelun mukanaan tuomasta edullisesta käänteestä sekä painotetaan sitä, että aloitettu taistelu on saatettava voitokkaaseen loppuun niin pian kuin mahdollista. Muuten voisi vihollinen päästä ensi iskun huumauksesta tointumaan, ja silloin sen vastarinta olisi varmaan paljon ankarampi.

Meidän puolelle saadaan tykistöä ja apuväkeä — saarto- renkas suljetaan täydellisesti — vihollinen menettää panssarijunansa

Maaliskuun 27. ja 28. päivän pysyi meikäläisten vahva vahtiketju Raudun aseman ympärillä. Koko ajan jatkui kiihkeä laukaustenvaihto ja konekiväärיתי, joka tietenkin hermostutti kovasti vihollista ja esti sen korjaamasta kaatuneitaan sekä paikkailemasta muita taistelun aikana kärsittyjä vaurioita.

Meidän puolella käytettiin nämä päivät taistelussa väsyneiden joukkojen lepoon sekä varastojen täydentelyyn ja muihin valmistustöihin aloitetun taistelun saattamiseksi voitokkaaseen loppuun. Kaatuneen luutnantti Lindbergin tilalle nimitettiin III:n pataljoonan päälliköksi jääkäri vänrikki Läheniemi, jonka jalkahaava alkoi sen verran parantua, että mies sauvan turvin pääsi jotenkuten liikkumaan. Samoin täytettiin muut kaatuneiden johtajien paikat uusilla, sikäli kuin miehiä oli saatavissa.

Vastaista taistelusuunnitelmaa muutettiin sikäli, että Palkealasta siirrettiin sinne kiertoliikettä varten kootut joukot takaisin Rautuun. Palkealaan jätettiin vahva vartiosto, jonka tehtäväksi jäi tiedustelujen toimittaminen rajalla ja vihollisen hommien silmälläpito rajan eteläpuolella särettyjen Sahajoen ja Viisjoen siltojen seutuvilla.

Palkealasta Rautuun siirretyt joukot käytettiin osittain reservien muodostami-

seen, osittain Maanselän kylän miehittämiseen. Johtajiksi Maanselkään määrättiin rykmentin päällikön apulainen Seitola ja komppanian päällikkö Hynninen, joka samalla nimitettiin pataljoonan päällikön apulaiseksi. Maanselän joukkojen tehtäväksi tuli saartorenkkaan täydentäminen ja lujittaminen lännen puolella. Samalla näiden joukkojen tuli pitää silmällä etelään päin Raasulin maantietä ja mahdollista estää sieltä Raudun asemalle pyrkivät vihollisen apuvoimat. Valitettavasti eivät nämä joukot mitenkään riittäneet saartorenkkaan täydelliseen sulkemiseen etelän puolella. Siihen olisi tarvittu paljon enemmän väkeä, kun vihollisella olivat rajalla olevat Raasulin asema ja kylä edelleen hallussaan, joten meikäläiset Raudun ja Raasulin välillä olisivat joutuneet taistelemaan kahden tulen välissä sekä olisivat ainaisesti olleet alttiina vihollisen panssarijunan hyökkäyksille, joka yhtenäen hankasi pitkin rataa edestakaisin.

Vaikeuttaakseen kuitenkin niin paljon kuin mahdollista vihollisen liikeyhteyttä Raudun ja Raasulin välillä tekivät meikäläiset tiedustelijat sekä kirkonkylän että Maanselän puolelta yhtenäen äkkihyökkäyksiä radalle. Maaliskuun 29. päivänä onnistuikin meikäläisten tällaisen yllättävän hyökkäyksen aikana räjäyttää 3 km Raudun asemalta etelään oleva pienen

ojan poikki rakennettu alkovin tapainen — muuten ainoa sillan nimellinen koko Raudun ja Raasulin välisellä taipaleella. Räjähdyksessä syntyi rataa kymmenkunnan metrin pituinen ja useampia metrejä syvä kuoppa, mutta kun vihollisella oli Raudun asemalla, kuten jo aiemmin olemme maininneet, loppumattomat varastot rakennustarpeita sekä erittäin täydelliset työpajat, sai se jo samana päivänä panssarirjunansa turvin rikotun radan korjatuksi.

Mutta tällä välin oli myöskin Antreassa ryhdytty ponteisiin toimenpiteisiin tykistön ja lisävoimien hankkimiseksi Rautuun. Pohjanmaalta saatiinkin lupaan yksi raskas tykistö patteri sekä saksalaisen majuri Schleutkerin johtama viisituumainen haupitsipatteri. Jo ennen näiden joutumista komennettiin Rautuun Ahvolan rintaman vasemmalle sivustalle Oran kylään sijoitettu joukkuepäällikkö Karimon (nykyisin kapteeni ja piiripäällikkö) johtama vuoritykki. Tämä saapui Rautuun maaliskuun 28. päivänä ja yhdistettiin siellä ennestään toimineen samanlaisen tykin kera puolipatteriksi Karimon komentoon.

Maaliskuun 29. päivänä, joka oli pitkäperjantai, kuletettiin tykit Leinikkälän järven koillisrannalla olevaan niemeen, jossa tie sijoitettiin verrattain hyvin suojattuihin ja muutenkin erinomaisiin aseisiin. Kun vielä seuraavana päivänä oli järjestetty hyvät täyhystysasemat, voi puolipatteri jo maaliskuun 30. päivän iltana alottaa järjestelmällisen vihollisen asemien ja varustusten pommituksen. Eihän näin keveiden tykkien tuli kylläkään voinut aiheuttaa vihollisen varustuksille niin laajalla alalla sanottavaa tuhoa, mutta joka tapauksessa oli päästy askel parempaan päin, ja se tietenkin oli omansa nostattamaan jalkaväen mielialaa, varsinkin kun

samalla huomattiin vihollisen tykkitulen käyvän yhä laimeammaksi. Siltä alkoivat ammusvarastot vähetä, saarroksissa olon seuraukset rupesivat tuntumaan.

Vielä se kuitenkin teki jyrkkää vastarintaa. Koko maaliskuun 30. ja vielä seuraavankin päivän jatkui aseman ympärillä yhtämittäinen taistelu, jonka kestäessä vihollinen teki ehtimiseen raivokkaita uloshyökkäyksiä karkottaakseen meikäläiset kauemmas varustustensa edustalta ja päästäkseen siten rauhaan meikäläisten murhaavalta ristitulelta. Kaikki vihollisen uloshyökkäykset torjuttiin kuitenkin verisesti, vieläpä meikäläiset taistelun aikana tunkeutuivat useampia kertoja aivan asema-alueelle asti ahdistuen pahasti ryssiä näiden omissa, varustetuissa pesissä.

Koetti viholliselle maaliskuun 31. päivänä tulla pienempiä apujoukkojakin Raasulista, mutta kuuman ottelun jälkeen lyötiin nämä joukot hajalleen, ennenkuin niiden onnistui yhtyä Raudun asemalta hyökkäilevien vihollisjoukkojen kanssa.

Hyvän sadon niitti näiden päivien taisteluissa vihollisen riveistä, meikäläisten hyvin tähdätty ristituli, ja kaikesta huomasi, että ryssät alkoivat pahasti hermostua. Näihin saakka olivat he jokaisen suuremman voimainmittelyn jälkeen vaihtaneet väsyneet joukkonsa uusiin, nytpä ei vaihtamisesta enää tullutkaan mitään. Samat joukot saivat olla vuorokaudet läpeensä tulessa, ja se tuli muodostui saartorenkiaan yhä enemmän puristuessa pahaksi painajaiseksi. Ei voinut enää ensinkään vapaasti liikkua asema-alueella; kaikkialla vihelsi kuulia, kaikkialla vaani kuolema tehden tuhoisaa jälkeä suojattujen asumusten ja tiilivarustusten välisillä teillä, kun nääntyneitä joukkoja vaihdettiin uusiin.

Kaiken pahan lisäksi tuli meikäläisten tykkituli, joka kävi yhä tarkemmaksi sitä mukaa kuin tähytäjien ja meikäläisen jalkaväen huomioiden perustalla opittiin tuntemaan vihollisen varustusten arimmat kohdat. Niitä ahdistettiin sen jälkeen hellittämättä, ja paha hämminkiä huomattiin tulemme tämän tästä aiheuttavan vihollisen riveissä.

Raskaita uhreja vaati kyllä ylivoimaisen vihollisen uloshyökkäysten torjuminen meidänkin jalkaväeltä, mutta ne uhrat kannettiin nyt jo toivehikkain mielin, sillä huomattiinhan vihollisen vastarinnan vähitellen olevan murtumassa; varma yliote siirtyi yhä ratkaisevammin meikäläisten käsiin.

Pian alkoivat saapua luvatus apuvoimatkin. Jo maaliskuun 31. päivänä joutui Mäkrälle majuri Pohjanheimon johtama kolme tykkiä käsittävä raskas kenttäpatteri. Vielä samana päivänä kuletettiin kaksi näistä tykeistä viimeisillään olevaa Leinikkälän järven jäätä myöten ja sijoitettiin ne vuoritykkien rinnalle asemiin sekä aloitettiin viipymättä vihollisen varustusten pommitus.

Vielä ratkaisevammin muutti kuitenkin tilanteen meikäläisten eduksi Sortavalassa muodostetun ja harjoitetun, majuri Oeschin johtaman VIII:nneen jääkäripataljoonan saapuminen Rautuun. Alkuaan kyllä lienee ajateltu, ettei Itä-Suomessa muodostettuja jääkärijoukkoja tuotaisi rintamalle, ennenkuin yleinen hyökkäys Viipuria vastaan voitaisiin alottaa. Useampien Antreasta käsin tehtyjen pyyntöjen jälkeen suostui Pohjanmaalla oleva ylijohdo kuitenkin lopulta majuri Oeschin johtaman pataljoonan Rautuun lähettämiseen. Oli näet tärkeätä saada Raudun taistelu päätökseen, ennenkuin vihollinen ennättäisi tontua siellä saamastaan ensi iskusta ja rupe-

aisi kulettamaan Raudun rajalle suurempia apuvoimia saarrettuja pelastamaan. Pietarista saapuvista viesteistä kävi selville, että siellä tosiaan jo touhuttiin apujoukkojen lähettämistä. Oli siis ennätettävä tehdä asia selväksi ennen niiden joutumista, muuten olisi tilanne voinut vielä viime tingassa muodostua meikäläisille varsin sekavaksi, kun vähäisin voimin olisi jouduttu taistelemaan välissä.

Jääkärejä kulettavat kaksi pitkää juna saapuivat Kiviniemen ja Mäkrän väliselle Petäjärven asemalle myöhään maaliskuun 31. päivän iltana. Sieltä marsivat pataljoonan ensimmäinen ja toinen komppania varhain seuraavana aamuna Maanselän hoviin, josta viivyttelemättä jatkettiin matkaa Raudun aseman eteläpuolelle radalle. Sinne tultua muodosti osa joukoista ketjun eteläänpäin torjuakseen sieltä päin vihollisen avuksi yrittävien joukkojen hyökkäykset. Päävoimat taas asettuivat ketjuun kahden puolen rataa rintama pohjoiseen päin sulkiensa lopullisesti saartorenaan.

Tuskin olivat jääkärit ennättäneet asettua asemiin, kun etelästä päin tulla puhkui pitkin rataa vihollisen panssarijuna. Sitä vastaan avattiin kiväärituli, ja ällistyneenä tästä vastaanotosta peräytyi juna lyhyen kahakan jälkeen takaisin. Kun voi kuitenkin milloin hyvänsä odottaa sen uudistuvia hyökkäyksiä, irrotettiin radasta muutamia kiskoja sekä katkottiin kaikki puhelin ja lennätinjohdot, joten vihollisen kaikki yhteys Raasulin kanssa kävi mahdottomaksi.

Iltapäivällä saapuivat loputkin jääkärijoukoista Maanselkään, ja vietiin osa niistä lujittamaan aamupäivällä miehittettyjä asemia toisten jäädessä reserviin.

Jo samana iltana uudistikin vihollisen panssarijuna Raasulista käsin hyökkäyksensä. Taistelun kestäessä tunkeutui se kuitenkin vaaraa huomaamatta rikotulle rataosalle ja suistui kiskoilta. Turhan mieshukan välttämiseksi ei iltapimeällä ryhdytty junaa väkiryynnäköllä valtaamaan, vaan jäätiin taisteluasentoon odotamaan aamun valkenemistä. Yön piimeyden turvin hiipi kuitenkin junamiehistö pakoon jättäen junansa täysin käyttökunnossa ja runsaine kuormineen meikäläisten saaliiksi.

Huhtikuun 2. päivänä klo 4 aamulla ottivat jääkärit junan huostaansa ja olivat juuri siitä saatua sotasaalista lajittelemassa, kun Raasulista hyökkäsi noin 300 miestä venäläisiä vallatakseen takaisin menettämänsä junan. Meikäläisten vähälukuinen junavartiosto oli jo vähällä joutua saarroksiin, mutta onneksi ennätti ajoissa apuväkeä ja verissäpäin lyötiin ryssät takaisin. Tässä ottelussa menettivät jääkärit ensimmäiset uhrinsa: kaatuneita luutnantti Hakkila ja 4 sotilasta sekä 6 haavoittunutta. Siihen sijaan jäi ryssiltä taistelutantereelle noin 40 kaatunutta.

Panssarijunan menettäminen oli ankarra isku viholliselle. Se oli lujasti rakennettu ja käsitti veturin lisäksi kokonaista 9 vaunua, joten siihen voi sijoittaa lukuisan varusväen, minkä turvin se muodostui erinomaiseksi taisteluaseeksi. Sen avulla olivatkin ryssät näihin saakka voineet ylläpitää Raudun ja Raasulin välillä säännöllistä yhteyttä kulettaen Raasulista sinne Lempaalasta hevosilla vedettyjä elintarpeita ja ammuksia piiritetyille. Nyt oli se liikenne loppunut, vihollinen oli Raudun asemalla umpipussissa. Vain ilmatietä olisi se vielä voinut päästä punaisen

Pietarin yhteyteen, mutta lentokoneita ei vihollisen käytettävissä ollut.

Panssarijunasta saatiin runsas sotasaalis. Siitä mainittakoon 5 konekivääriä, suurempi määrä täysinäisiä konekiväärivöitä, 1000 kappaletta 7,5 cm kranaatteja, tykistön kiertokaukoputkia, kiikareja, 30 teurastettua lehmää, suuri määrä ryssänlimppuja, ryynejä sekä muita elintarpeita, jotka kaikki varmaan olisivat alkaneet olla Raudun asemalla hyvään tarpeeseen. Nyt ne kuitenkin menivät parempiin suihin, vihollinen sai vähitellen opetella paastoamaan.

Kun vielä huhtikuun 2. päivänä oli Raudun saapunut Pohjanmaalta majuri Schleutkerin johtama haupitsipatteri ja sekin saatu kuljetetuksi aseisiin toisten tykkien viereen, alettiin meidän puolella olla valmiit rataisevaan voimainmittelyyn Raudun aseman herruudesta.

Sitä ennen jatkettiin kuitenkin koko huhtikuun 3. päivän vastainen yö, huhtikuun 3. päivä ja vielä seuraava yökin hellittämättä vihollisen asemien pommitusta. Tykkitulemme aiheuttikin asemalla huomattavia vaurioita: asemarakennuksen päähän laitettu vihollisen tähystystorni viottui, veturitaliin, jota vihollinen käytti konekivääriasemanaan, saatiin useampia täyssattumia ja asema alueella syttyi parisien pienempää tulipaloa. Vihollisen tykistö vastasi enemmän laimeasti, nähtävästi se säästeli ammuksiaan, ja ehkä vihollinen sen lisäksi pelkäsi paljastaa meikäläisten tähystäjille tykistöasemiaan, jotka olivat asema-alueella verrattain suojaamattomilla paikoilla ja siis pahasti alttiina meikäläisten tykkitulelle.

Meidän tykistö siihen sijaan sai koko ajan toimia täysin rauhassa vihollisen tullelta. Vaikka tykistömme asemat olivat vain 3,2 kilometrin matkan päässä asema-

alueen keskustasta ja vaikka vihollisen tykistö useampaan otteeseen niitä koetti haeskella, ei sen tuli tähystyksen puutteessa kertaakaan osunut edes tykistöme lähettyville.

Jalkaväen toiminta huhtikuun 3. päivänä supistui parin vihollisen heikomman uloshyökkäysyrityksen torjumiseen sekä näiden loputtua meikäläisten puolelta tehtyyn puserrukseen, joka kuitenkin pian keskeytettiin, kun ratkaisevan hyökkäyksen oli määrä alkaa vasta seuraavana päivänä, ja sitä ennen piti kaikkien joukkojen saada kunnollisesti levätä.

Raudun viimeinen taistelu — vihollisen läpimurto ja tuho Maanselän rinteellä

Ratkaisevan hyökkäyksen Raudun asemaa vastaan piti alkaa huhtikuun 4. päivänä klo 5 iltapäivällä. Sitä ennen tehtiin kuitenkin meidän tykistön sijoitukseen seuraavat muutokset: Siihen saakka käytämätönnä ollut majuri Pohjanheimon raskaan patterin kolmas tykki purettiin rautatievaunuista ja kuljetettiin Raudun kirkolle, josta sillä voitiin ampua Raudun asemalle näkyvään maaliin. Samoin siirrettiin toinen kevyen vuoristopatterin tykeistä Haapakylän kohdalle meikäläisen jalkaväen ketjuun, josta oli Raudun asemalle matkaa ainoastaan vajaa kilometri, sekin aukeata niittyä ja peltoa, niin että tykkimme oli siitä mahdollon ampua harhaan ainuttakaan laukausta. Tosin oli siinä tykin miehistökin verrattain suojaton vihollisen tulta vastaan, mutta arveltiin, etteivät sen konekiväärit viime rytkäksessä enää osaisi niin perin tarkkaa työtä tehdä.

Huhtikuun 4. päivän aamuna jaettiin kaikille joukoille everstiluutnantti Elfvengrenin taistelumääräys, jossa sanotaan: *”Ilmoittakaa kaikille joukoillenne, että tänään klo 5 i.p. alkaa yleinen hyökkäys Raudun asemaa vastaan ja sitä varten käsken:*

Haupitsit ja raskaat tykit alkavat ankaran tulen klo 12 päivällä ja pommittavat asemarakennuksia yhtä mittaa klo 5:een saakka. Vuoritykki alkaa ankaran tulen

klo 2 päivällä ja pommittaa pikatulella klo 4:stä–5:een. Joukkojenne tulee alkaa edetä klo 2,30 ja liikkua niin, että klo 4,30 kaikki ovat asemassa, joista voidaan ryhtyä yleiseen hyökkäykseen, konekiväärin mukana. Merkki hyökkäykseen annetaan klo 5 kaikista tykeistä asemarakennukseen ammutulla yhteislaukaussella, jonka jälkeen tykkitulo lakkaa.

Joukkojen järjestämisestä ja liikkumisesta on teidän huolehdittava. Jääkäripataljoona hyökkää etelän puolelta. Tunnusmerkinä kaikilla hyökkääjillä on valkoinen nauha tai pieni lippu kivääriin kiinnitettyinä. Hyökkäyksessä on ensin vallattava vihollisen konekiväärin ja tykit sekä, jos mahdollista, yksityiset rakennukset, joista käsin voisi auttaa tulella hyökkäystä. Ammuttava on vain vihollista tähdäten sekä enemmän alas, jotteivät omat joukot joutuisi oman tulen alaisiksi. Hyökkäykseen on käytävä eläköönhuudoin, niin että joka paikassa kuuluu, ja lähelle päästyä on käytettävä käsipommeja.

Terottakaa miehistön mieleen, että tänään on Raudun asema vihdoinkin ehdottomasti valloitettava, muuten voisi käydä niin, että vihollinen saa suurempia apujoukkoja Venäjältä, ja silloin koko meidän pitkäaikainen, raskas ja verinen työ sekä paraimpien toveriemme sankarikuolemat menevät hukkaan. Toivon, että me voi-

makkaalla yhteisellä ponnistuksella teemme tänään voitokkaan lopun Raudun taistelusta.

Ilmoittakaa tämä minun käskyni kaikille joukoille.”

Viime tingassa muutettiin taistelumääräystä vielä sikäli, että vuoritykin tuli määrättiin alkavaksi vasta klo 4,30 iltapäivällä. Odotettuja lisäammuksia ei näet aamupäivällä saapunut, ja kun tykin käytävissä oli vain noin 60 panosta, katsottiin tarpeettomaksi paljastaa tykin verrattain vaaranalaista asemaa ennen aikojaan.

Hauptipatteri aloitti ammutansa jo aamusta päivin ja puolipäivän jälkeen kiihtyi sen tuli melko ankaraksi. Siihen sijaan pysyi raskaan patterin tuli koko päivän verrattain laimeana, sitäkin taisi vaijata jo ammuksien puute – tuo meikäläisen tykistön ainainen vitsaus Karjalan rintamalla.

Vuoritykin tuli oli lyhyen aikansa kiihvasta, ja oli se, kun jäljellä olevat amukset olivat pääasiallisesti shrapnelleja, kohdistettu Mäkrän puoleisella aseman sivulla olevia vihollisen juoksuhautoja vastaan. Vihollisen asemien lähetyvillä rynnäkkömääräystä odottelevan jalkaväkemme vaakuituksen mukaan olikin tykkitulemme viime hetkinä sangen tehoisaa, aiheuttaen sekasortoa ja pakokauhua sekä vihollisen juoksuhaudoissa että myöskin veturitallin seutuvilla, johon haupitsipatterimme tuli sai taas muutamia täyssattumia, niin että rakennuksen ikkunat helisten karisivat alas ja pian alkoi ikkuna aukoista ja ovista suoltua myös kauhun valtaan joutuneita vihollisen konekiväärimiehiä, joiden olo rakennuksen seinien sisällä rupesi käymään liian kuumaksi.

Valitettavasti ei jalkaväen hyökkäys alkanut minuutilleen klo 5, jolloin tykkituli lakkasi, vaan viivästyti joka taholla syystä tai toisesta melkein 15 minuuttia. Tämä viivykki koitui arvaamattoman kalliiksi ajanhukaksi meikäläisille. Vihollinen ehti näet sen aikana enimmäkseen tointua tykkitulemme aiheuttamasta hämmingistä, ja niin ottikin se hyökkääjät joka puolella vastaan raivokkaalla kivääri-, konekiväärin- ja kartessitulella.

Se taistelu, joka sinä iltana suoritettiin Raudun aseman ympärillä, oli rajumpi ja verisempi kuin yksikään tähänastisista. Vihollinen puolustausi epätoivon vimmalta. Nähtävästi ryssät arvelivat, ettei kaikkien niiden tuhojen jälkeen, joita ne olivat tarkoituksettomalla tykkitulellaan ympäristökylille aiheuttaneet, ollut mitään armoa odotettavissa, vaikka antauduttaisiinkin. Siksi eivät ne tahtoneet antautua, vaan mieluummin kaatua ase kädessä. Hyökkääjät taas olivat tällä kertaa päättäneet musertaa lopullisesti vihollisen vastarinnan. Se oli jo kestänyt tarpeeksi kauan ja vaatinut meikäläisiltä monta raskasta uhria.

Mäkrän puolella vei joukkoja rynnäköön uusi pataljoonan päällikkö Veikko Läheniemi, joka jalkahaavastaan huolimatta tahtoi tänä ratkaisun päivänä ehdottomasti olla itse miestensä etunenässä. Sisukkaasti tappelivatkin pojat ihailun päällikkönsä läsnäolon innostamina. Jo tunkeuduttiin vihollisen varustuksille, ja niille kerran päästyä ei väistytty, vaikka vihollinen olisi mitä tehnyt. Siinä oteltiin käsirysyissä, viholliset ja ystävät pyrkivät jo menemään aivan sekaisin, ja raivo oli kuvaamaton molemmin puolin.

Yhtä kuuma oli leikki etelän puolella. Siellä tunkeutuivat jääkärit ja niihin liittyvät vapaajoukot aivan veturitallin luosta, onnistuipa jo muutamien miesten päästä sen sisäänkin. Tällä puolella oli kuitenkin aukean maanlaadun vuoksi vihollisen konekiväärituli niin tuhoisa, että oli mahdoton päästä tarpeeksi nopeasti eteenpäin. Mieshukka alkoi tulla liian suureksi, sekä jääkärijoukkoja että vapaaehtoisia kaatui rivittäin, ja niin loppujen lopuksi täytyi eteneminen pysähtyä.

Kaikkein paraiten onnistui hyökkäys kirkonkylän ja Leinikkälän puolella. Meikäläisten onnistui Leinikkälän kohdalla murtaa leveä aukko vihollisen varustetuihin aseisiin. Tämän aukon kautta tunkeutui pienempi joukko meikäläisiä sankarillisesti taistellen asema-alueelle ja miehitti sen koilliskulmassa olevan suuren varastosuojan. Täältä käsin alkoivat miehemme kiivaasti ampua asema-alueella sekaisin kihiseviä, silminnähtävästi jo pahasti epäjärjestykseen joutuneita vihollislaumoja odotellen vain apuväkeä hyvin alkaneen rynnäkkönsä jatkamiseen.

Mutta silloin saapui kiihkeästi odotettujen apujoukkojen sijasta, ties mistä väärinkäsityksestä johtunut määräys, jossa käskettiin vetäytyä takaisin varastorakennuksesta. Hyvin vastahakoisesti toteltiin tätä määräystä, joka sitten jälkeensä osoittautuikin vääräksi. Ennen peräytymistään pistivät pojat kuitenkin kaikiksi varoiksi varastosuojan tuleen, ettei vihollinenkaan enää voisi sitä hyväkseen käyttää.

Tämän rehua ym. tulenarkaa tavaraa sisältävän rakennuksen sakeaa savua tunkeva, suuri paloroihu valaisi pian kaamealla hohteellaan koko öisen taistelutan-

tereen. Ilma oli raskas, pilvinen, ja sataa iskosti märkää suojalunta. Niinpä ei palavasta rakennuksesta kohoava savu päässyt ylöspäin, vaan levisi se ympäri asema-alueen kätkien pian sekä hyökkääjät että puolustajat kitkerään vaippaansa. Siellä savun ja tulen keskellä räätisivät kiväärit, paukkuivat hyökkääjien käsipommit ja vihollisen kartessit. Siellä taistelivat Karjalan valkoiset sankarit kuolemaa halveksien ja vihollisen vimmatusta vastarinnasta yhä vain kiihtyen. Joka hetki kylmeni ainaiseksi nuoria elämiä, mutta siitä ei tällä kertaa enää välitetty, oli päätetty nujertaa vihollisen vastustus maksoi mitä maksoi. Mutta ystävät ja viholliset alkoivat tulen ja savun keskellä mennä kokonaan sekaisin. Mahdotonta oli enää sanoa, missä oli meidän mies, missä ryssä. Omat kuulat voivat toisella puolen asema-alueella tavahta yhtä hyvin sieltä päin asemalle pyrkivän meikäläisen kuin vihollisenkin.

Siksi keskeytettiin klo 2 aamulla rynnäkö päivän valkenemiseen saakka turhan mieshukan välttämiseksi. Joukoille annettiin määräys vetäytyä hiukan lepäämään, vain vahva vahtiketju jätettiin tiukasti aseman ympärille.

Vihollinen oli kuitenkin jo saanut tarpeensa eikä jäänyt enää odottamaan päivän vaikenemista, vaan päätti tehdä viimeisen epätoivon kokeensa. Se kokosi taistelun päätyttyä kiireesti vielä taisteluun pystyvät voimansa sekä kuormastoa sen, mikä eloon jääneillä hevosilla voitiin kuljettaa. Asemalle jäävän tykistönsä se teki käyttökelvottomaksi piilottaen tai särkien tykkien lukko-osat. Samaa koettiin tehdä myös konekivääreille, mikäli niitä ei voitu mukaan ottaa. Asemaraiteilla olevat junat, joissa oli vielä suuret määrät

mm. ammuksia sekä muita sotatarpeita, sytytettiin palamaan. Tämän jälkeen ryhtyi vihollinen klo 7 tienoissa huhtikuun 5. päivän aamuna kaikkine voimineen uloshyökkäykseen Maanselän kylän puoleiselta aseman länsisivustalta.

Meikäläisten pariinsataan mieheen nouseva saartoketju ei kestänyt tiheinä massoina päälle tunkevan vihollisen painoa. Hetkisen vastarintaa tehtyään se murtui, ja ryssät luulivat jo itselleen auenneen ikävöidyn pelastuksen tien. Ne järjestäytyivät tiheiksi marssikolonniksi ja läksivät näin, kuormasto keskessä, samaomaan Maanselän kylää kohti.

Nyt olivat hyvät neuvot tarpeen, jos mieli saada vihollisen karkumatka esteetyksi. Murtuneesta ketjusta lennätettiin hätäviesti Maanselän kylään ja siellä olevat vähäiset voimat hälytettiin oitis vihollista vastaanottamaan. Kaiken kaikkiaan saatiin kokoon muutama kymmeninen vapaajoukkoihin kuuluvia sotilaita sekä kaksi kylässä lepäämässä olevaa jääkärien konekivääriä. Mutta ei ollut aikaa voimasuhteiden laskemiseen, jääkäriväepeli Kovero ja ratsuväen vahtimestari Trantman, jotka tällä kriittisellä hetkellä osoittivat erikoista kylmäverisyyttä ja neuvokkuutta, haalivat miehet ketjuun ja konekiväärit lennätettiin paikalle.

Etummaisets vihollisjoukot olivat ennättäneet jo lähelle Maanselän hovia, mutta siinä otettiin ne tuimalla tulella vastaan, aivan kuin tien sulkijoilla olisi ollut suurempikin voima takanaan. Kieltämättä olikin kylän puolustajille eduksi se, että vihollisen täytyi koko ajan nousta vastamäkeä, osittain vielä aukeita peltoja pitkin. Siinä niiden tiheät ketjut joutuivat oivalliseksi maaliksi meikäläisten tulelle.

Ja kun eteenpäin meno alkoi seisattua, häiritsivät takaapäin tunkevat vihollislaumat ja tien täyttävä kuormasto pahasti järjestystä vihollisen riveissä.

Tiukalle kyllä sittenkin alussa otti, harvaan puolustusketjuun alkoi syntyä aukkoja, ja näytti olevan vain hetken kysymys sen lopullinen murtuminen. Hammasta purren pidettiin kuitenkin puolia, sillä pianhan voitiin odottaa muualta apuvoimia. Oli näet vihollisen läpimurrosta jo kiidätetty viesti Orjansaareen, ja muuallakin kai siitä vähitellen tieto leviäisi.

Mutta Maanselän alla olevassa notkossa tuli tungos yhä ankarammaksi, ja kun jälkipäässä tulevat viholliskolonnat näkivät tämän pakotien uhkaavan nousta pystyyn, alkoivat ne levitä tien eteläpuolella olevaan metsään pyrkiäkseen sen kautta Maanselän ja siitä etelään olevan Pöllänmäen rinteitä pitkin Raasulin maantielle ja sitä myöten rajalle. Pian kuhisi koko metsä täynnä syvässä lumessa urrivia vihollisjoukkoja, ja ensimmäiset näistä alkoivat jo ennättää Raasulin tielle.

Hiukan etelämpänä tämän tien ja radan varrella oli, kuten aiemmin on mainittu, jääkärien kenttävahdit, rintama etelään torjuakseen rajalta päin Raudun asemalle yrittävien vihollisjoukkojen hyökkäyksiä. Kun nämä kenttävahdit huomasivat vihollisen pyrkivän pakoon Raasulin tietä pitkin, käänsivät he oitis rintamansa takaapäin metsän täydeltä tulvivia vihollislaumoja vastaan. Siinä tuokiassa alkoivat täälläkin rätistä pakolaisten nenän edessä konekiväärit, ainoastaan etummaisets, arvioita noin 160 miestä, olivat ennättäneet livahtaa kenttävahtien ohitse kappelämäkeen. Yrittivät kyllä jäljessä tulevis-takin kylmäverisimmät murtautua jääkä-

rien ketjun läpi Raasulin tielle, mutta pian näkivät he tämän yrityksensä turhaksi, ja silloin syntyi tällä taholla täydellinen sekasorto. Toiset alkoivat pyrkiä metsää myöten takaisin Maanselän tielle, toiset tarpoivat sakeana ryöppyvässä kuulasaateessa tietämättä enää itsekään, minne päin heidän pitäisi yrittää.

Tällä välin olivat aseman etelä- ja itäpuolella olevat meikäläisten ketjut alkaneet tunkeutua asemalle, jonka ne pian miehittivät ryhtyen ensi töikseen sammuttamaan ratapihalla palavia junia. Pitkistä, tulesta olevista vaunuriveistä saatiinkin suuri osa pelastetuiksi siten, että junat katkottiin ja vielä syttymättömät vaunut lykättiin kauemmas palopaikalta. Ainoastaan kovalla rätinällä palavat ampumatarvevaunut sekä joukko muita pahimmin palaneita täytyi jättää oman onnensa nojaan.

Toisten sammuttellessa paloa kiiruhtivat toiset asema-alueen läpi karkuun läheneen vihollisen jälkeen ryhtyäkseen takaa-ajoon. Ei heidän huolinutkaan pitkää matkaa samota, kun jo tapasivat lähellä asemaa olevasta tienristeyksestä Maanselkään päin epäjärjestyksessä kuhisevat vihollisen jälkijoukot. Neuvottomina koettivat nämä pyrkiä vielä eteenpäin, vaikka kuulivat jo sekä edestään Maanselän rinteiltä että myöskin etelästä päin sivultaan ankaran konekiväärien rätinän. Mutta nyt alkoi heidän takanaan sama laulu, ja pian joutuivat leikkiin myös Mäkrän joukot rynnistäen kilvan asemalta tulevien kanssa pakenevien selkään. Vihollinen oli joka puolelta saarrettu.

Kuvaamaton oli nyt sekasorto Maanselän alla olevassa notkossa. Joka suunnalta meikäläisten tulen ahdistamina sulloutuivat vihollisjoukot siinä yhä ahtaammalle.

Ajajiensa hoputtamina pillastuivat kuormahevoset, kun ei päästy eteen- eikä taaksepäin. Ne heittäytyivät ahtaalta tieltä syvään upottavaan hankeen, tai sortuivat tielle kuulien tapaamana vetäen kukkuraiset kuormansa mukanaan kumoon. Miehiä kaatui rivittäin, lopulta kolonnittain hirvittävässä ristitulessa. Tiellä, tien varsilla, metsässä, joka paikassa makasi jo melkein toinen toisessaan kiinni kuolleita tai henkitoreissaan vaikeroivia, ja elossa olevat tarpoivat siinä päällä tallaten kuolevia ja haavoittuneita, kompastellen ruumiskasoihin. Toiset yrittelivät vielä vastarintaa, ampuivat umpimähkään minne päin sattui, toiset kirosivat tai huusivat itkien ja vaikeroiden avukseen jumalaa ja kaikkia avaran Venäjänmaan pyhimyksiä. Mutta apua ei mistään päin tullut, jumalat ja pyhimykset näyttivät tämän joukon hyljänneen, antoivat sen vastata raskaista teoistaan, poltetuista kylistä, raikatuista kodeista ja tuhkaksi pannusta temppelistä. Pelastuksensa tieksi olivat ryssät tämän tien kuvitelleet, mutta se muuttui *”kuoleman tieksi”*.

Ja vihdoinkin uskoi vihollinen leikin loppuneen. Se armeija oli ollut punainen, mutta nyt ilmestyi valkoista. Puiden oksille, aidan seipäisiin kohotettiin valkoisia rääsyjä antautumisen merkiksi, ja kaikkialla kohosi ylöspäin ojennettuja käsiä.

Silloin lopetettiin tuli ja alkoi henkiin jääneiden aseista riisuminen. Se vei hyvän aikaa, sillä vielä oli vihollisjoukkojen jätteitä tuhatkunta asekuntoista miestä sekä siihen lisäksi vielä joku määrä siviiliväkeä, enimmäkseen naisia, jotka olivat olleet vihollisarmeijan mukana kaikenlaisissa hommissa ja saivat nyt pakomatalla jakaa aseissa olleiden kohtalon.

Viimeisessä, onnettomassa taistelussa kaatuneiden tai loppurytäkässä hengettömiksi tallattujen luku arvioitiin jälkeinpäin 1000–1200 mieheksi. Kesti näet monta päivää, ennen kuin kaikki taistelussa tuhoutuneet oli saatu metsistä kerätyiksi.

Vangit marssitettiin tiheissä kolonnissa Mäkrän kylään, jossa muun suojan puutteessa, kun koko kylä oli majoitettu täyteen meidän omia miehiä, täytyi muodostaa tilapäinen vankileiri avaralle pelolle. Siihen sytytettiin roviot ja pantiin vahtiketju ympärille. Ja pian nukkuivat nuo loppuun nääntyneet joukot rovioiden ympärillä taivasalla, nukkuivat hämärän laskiessa ja hiljaisen, märän lumisateen tulla tuhertaessa, nukkuivat nähtävästi ensi kerran viikkokauden valvomisen perästä.

Raudun taistelu oli taisteltu loppuun.

Raudun asemalta saatu sotasaalis, Raudun voiton merkitys

Kun meikäläiset joukot tunkeutuivat Raudun asemalle, vallitsi siellä vihollisen kiireisen paon jälkeen kuvaamaton sekasorto. Useat rakennuksista olivat enemmän tai vähemmän rikki ammuttuja, vielä kytiivät yöllisen taistelun aikana meikäläisten sytyttämän varastorakennuksen rauniot, ja ratapihalla paloivat parhaillaan suurta rätinää pitäen vihollisen lähtiessään tulleen panemat sotatarvevaunut. Kaikkialla ympäri koko asema alueen virui maassa viime päivien taisteluissa kaatuneita. Oli niitä myös koetettu talteen korjata, vajoissa oli suuria ruumiskasoja, samoin useissa muissa suojissa. Koko asema-alue näytti yhdeltä ainoalta avonaiselta kalmistolta.

Mutta miltei vielä runsaammin oli hajalleen kylvettyjä ampumatarpeita. Niitä oli ryssien ampuma-asemilla, niitä oli teiden varsilla, niitä oli halkopinojen vierillä, pihamailla, joka paikassa. Niitä oli laatikoissa, irrallaan ja suurina röykkiöinä, niin ettei toisin paikoin niiltä liikkumaan tahotonut päästä. Melkein sadulta tuntui meidän pojista tuo loputon yltäkylläisyys. Meidän puolella oli pitkin talvea saatu käytellä ampumatarpeita äärimmäisen säästeliäästi. Taisteluun lähtiessä ja taistelun kestäessä oli aina kuulunut varotus: käytä säästäten ampumavaroja! — Ja niitä oli säästetty, mutta monasti ne sittenkin olivat pyrkineet kesken loppumaan juuri tulisimmassa menossa.

Täällä, täällä ei niitä siihen sijaan oltu säästetty. Suoranaiselta synniltä tuntui mokoma kalliin tavaran tuhlaileminen. Näki hyvin, että ryssä oli täällä ollut sekä tappelomassa että johtamassa. Eihän kukaan muu viitsisi moista siivoa ympärillään nähdä.

Aikansa ihmeteltyään ryhdyttiin kuitenkin sotasaalista talteen korjaamaan ja luetteloimaan. Mainitsen tässä niistä luetteloista vain huomattavimmat erät:

Tykkejä 15 kpl, niistä useimmat aivan uusia, konekiväärejä 43 kpl, kiväärejä useita tuhansia, 4 miinanheittäjää, muutamia satoja tykinammuksia, paljon täysinäisiä konekiväärivöitä, noin 3 milj. kiväärinpanosta, 4000 käsipommia, suuri määrä tykistövaljaita ja kärryjä, kuormastortaita, sairasvaunuja, satuloita, sidetarpeita ja lääkkeitä ym. Ratapihalla oli useiden veturien lisäksi satoihin nouseva määrä rautatievaunuja, suuret joukot niistä vielä täynnä mitä erilaatuisinta tavaraa, enimmäkseen muonavaroja ja sotilaiden vaate-tustarpeita.

Tyhjiä tykinammushylsyjä oli talojen korkuiset vuoret kaikkien tykkiasemien vieressä, samoin oli tunkioittain kiväärinpanoshylsyjä juoksuhaudoissa ja konekivääripesien ympärillä. Kaikkiaan lienee Raudun taistelualueelta korjattu tuota tavaraa talteen likipitään 100.000 kiloa, puhumattakaan niistä tavattomista määristä,

mitä sotilaat ja muut taistelualueelle joukoittain virtailevat katselijat niitä kuljettivat mukanaan.

Vihollisen mieshukasta viimeisten suurten taistelujen aikana on vaikea sanoa aivan varmoja numeroita. Asema-alueelta korjattiin kyllä useita satoja ruumiita, mutta suurimman osan niistä olivat kai ryssät kuljettaneet pois, kun junayhteys Raasuliin pysyi avoinna melkein viimeisiin päiviin asti. Niin ikään vakuutettiin venäläisten pakomatkalle lähtiessään sytyttäneen useita täysinäisiä ruumisvaunuja tuleen. Miten tuon jutun laita lieneekin, kalliiksi joka tapauksessa voi Raudun retken sanoa ryssille tulleen. Piirityksen alkaessa laskettiin heidän voimansa Raudussa ja Raasulissa yhteensä noin 4000 mieheen. Näistä jäi Raudun asemalle saarroksiin vähintään 3000 miestä, joista viime taistelun aikana pääsi pakenemaan noin 160 miestä.

Nämä karkuun päässeet viimeiset mohikaanit veivät Raudun katastrofista ensimmäisen viestin Raasuliin ja edelleen Pietariin asti, ja joka paikassa pitkin matkan vartta oli sen viestin vaikutus kerrassaan lamauttava. Niinpä Raasulista läksivät ryssät kypälämäkeen sen tiensä meikäläisten tuloa odottamatta ja unohtaen lähtökiireessään kaikki varastonsakin hävittämättä. Kun meidän joukot kaksi päivää Raudun valloituksen jälkeen marssivat Raasuliin, korjattiin sieltä runsas sotasaaalis, josta mainittakoon 1000 tykinpansasta, 8 kenttäreittiötä, kaksi veturia, rautatievaunuja ym. Kaksi kilometriä Raasulista etelään poltetun Sahajoen rautatiesillan luota saatiin vielä näiden lisäksi yksi veturi ja parisenkymmentä rautatievaunua.

Yhtä suurta hämmästyystä herätti Raudussa kärsitty tappio Pietarissakin. Kaikki hyökkäysaikeet Rautuun päin kerrassaan raukesivat. Pietarin punaisiin lehtiin alkoi ilmestyä kirjoituksia, joissa Raudun pakolaiset kuvasivat kokemuksiaan vakuutellen, että Raudun rajalla oli valkoisilla vähintään 15.000 miestä valmiina rynnistämään rajan yli punaista Pietaria kohti.

Se oli masentava tieto ja antoi tarpeeksi ajattelemisen aihetta. Äkkiä huomattiin, että aivan punaisen Pietarin nurkajuurella kohotti uhkaavana päätään uusi mahti, vapaa Valkoinen Suomi, jonka olemassaolosta tähän saakka ei oltu tahdottu tietää mitään. Oli kyllä kuultu, että jossakin kaukana Keski- ja Pohjois-Suomessa oli valkoisia alueita, mutta kaikki olivat olleet vakuutettuja, että ennen pitkää nekin läikät hukkuisivat yli Suomenniemen leviävään punaiseen mereen. Nyt näyttivät kuitenkin odotukset rupeavan pahasti pettämään, punaisten päivät Suomessa ja sen mukana myöskin venäläisyyden päivät näyttivät olevan luetut.

Siinä Raudun voiton poliittinen ja moraalinen merkitys. Se oli ensimmäinen kouraantuntuva opetus venäläisille, että Suomi lähtee kulkemaan omia teitään, on saanut tarpeensa itämaisestä komennosta ja rakentaa rajapyykkinsä selviksi. Maata hakemaan oli venäläiset sotilaat Rautuun viekoteltu. Taisteluun lähtiessä oli heille kuuleman mukaan luvattu, että Suomen vihattujen porvarien maat jaetaan punasotilaiden kesken sitä mukaa kuin maata ehditään vain vallata. — No, olivathan kylä Rautuun jääneet saaneetkin maata sen verran kuin ikuista untaan nukkuakseen tarvitsivat. — Mutta muun maansa pitivät suomalaiset itse, pahasti poltti näppinsä, jos meni heiltä sitä kärkekymään.

Epäilemättä tämä Raudussa annettu opetus oli omiaan jäähdyttämään ryssien taisteluhaluja myöskin muilla Suomen rintamalla. Tähän saakka oli niille rintamille saatu aina lupauksin ja voitontoivein vapaaehtoisia houkutelluksi. Nyt ei niihin lupauksiin ja voitontoiveisiin enää kukaan uskonut, ja niinpä saivatkin Suomen kappalliset nähdä apulähteidensä rupeavan vähitellen ehtymään.

Raudun voitto saatiin samana päivänä kuin Tampereen suuri voitto. Se oli ensimmäinen kaunis ja suuri päivä Suomen vapaussodan historiassa. Juhlamielin sitä päivää vietettiin koko Valkoisessa Suomessa, vieläpä punaisten vallan alla huokailevassakin, sillä se päivä lupasi pian vapauden aamun valkenemisen koko maalle.

Tampereen voiton rinnalla jää Raudun voitto ehkä vaatimattomaan varjoon vapaussodan muistoja juhlistaessa. Mutta sillä on aina oma, aivan erikoinen merkityksensä, juuri tuo merkitys, jota edellä painotin.

Mutta puhtaasti sotilaallisena saavutuksenakin se oli sangen huomattava. Ensiksi se lopullisesti turvasi Karjalan rintaman aseman, poisti näihin saakka uhkaavana häilyneen sivustaiskun vaaran. Toiseksi se tasoitti tien valmiiksi Kiviniemestä Viipurin–Pietarin rataa kohti suuntautuvaa hyökkäystä varten, kun Viipurin kohtalon hetki oli joutunut. Ilman edellä käyvää Raudun valloitusta ei hyökkäysmarssi Viipurin–Pietarin liikeyhteyden katkaisemiseksi olisi voinut tulla niin nopeana ja täydellisenä yllätyksenä kuin se sittemmin tuli. Toisin sanoen, Raudun voitto edisti osaltaan yleisen strategisen suunnitelman onnellista toteuttamista.

Raudun voittoa ei saatu ilmaiseksi. Se vaati raskaat uhrit kaikilta siinä mukana olleilta joukko-osastoilta, ehkä suhteellisesti raskaammat kuin yksikään toinen vapaussotamme mainehikkaista voitoista. Aivan tarkkoja numeroita mieshukasta on kyllä vaikea esittää, kun viimeisiinkin taisteluihin otti Karjalan I:sen rykmentin pienempiä ja jääkärijoukkojen lisäksi osaa erinäisiä pienempiä joukko-osastoja, jotka oli vasta viime hetkessä tuotu rintamalle eivätkä oikeastaan kuuluneet vielä minäkään joukko-osaston rulliin. Jommoisellakin varmuudella voi kuitenkin sanoa, että viimeisten suurten taistelujen aikana kaatuneina kärsitty mieshukka nousi noin 400 mieheen.

Tästä tuli VIII:n jääkäripataljoonan osalle 106 miestä, loput muiden, ensimmäiseen Karjalan I:sen rykmentin joukkojen osalle. Mieshukan suhteellinen suuruus käy täysin selville vasta sitten, kun mainitsemme, että taistelussa mukana olleiden joukkojen lukumäärä korkeimmillaan ollessa, sitten kun jääkärit olivat saapuneet, nousi tuskin 2000 mieheen. Päälystöstään menettivät useat joukko-osastot parhaat miehensä. Ennen on jo mainittu pataljoonan päälliköiden Lindbergin ja Aschanin kaatuminen. Mutta näiden lisäksi meni monta muuta, joiden nimet liittyvät häviämättömästi Raudun sankarimuistoihin.

Kaatuivat lopuksi myös Raudun taistelujen uupumattomin ja ihailtu sankari, alusta alkaen mukana ollut Veikko Läheniemi. Kohtalo oli kuitenkin hänelle suopea. Hän sai elävin silmin nähdä Raudun loistavan voittonpäivän ja kaatui vasta noin viikkoa myöhemmin Kivennavan Kauksamolla, jonne saakka hän Karjalan I:sen rykmen-

tin joukkojen etunenässä jo ennätti pataljoonineen samota, ennen kuin yleinen hyökkäys Viipurin–Pietarin rautatietä vastaan alkoi.

Jääkärijoukoistakin kaatui sinä lyhyenä aikana, jonka ne ennättivät olla mukana, useita kyvykkäitä upseereja. Näistä mainittakoon kapteeni Koskenalho ja luutnantit Hakkila sekä Hakkarainen. Upseerien lisäksi kaatui vielä kymmenkunta kantajääkäriä.

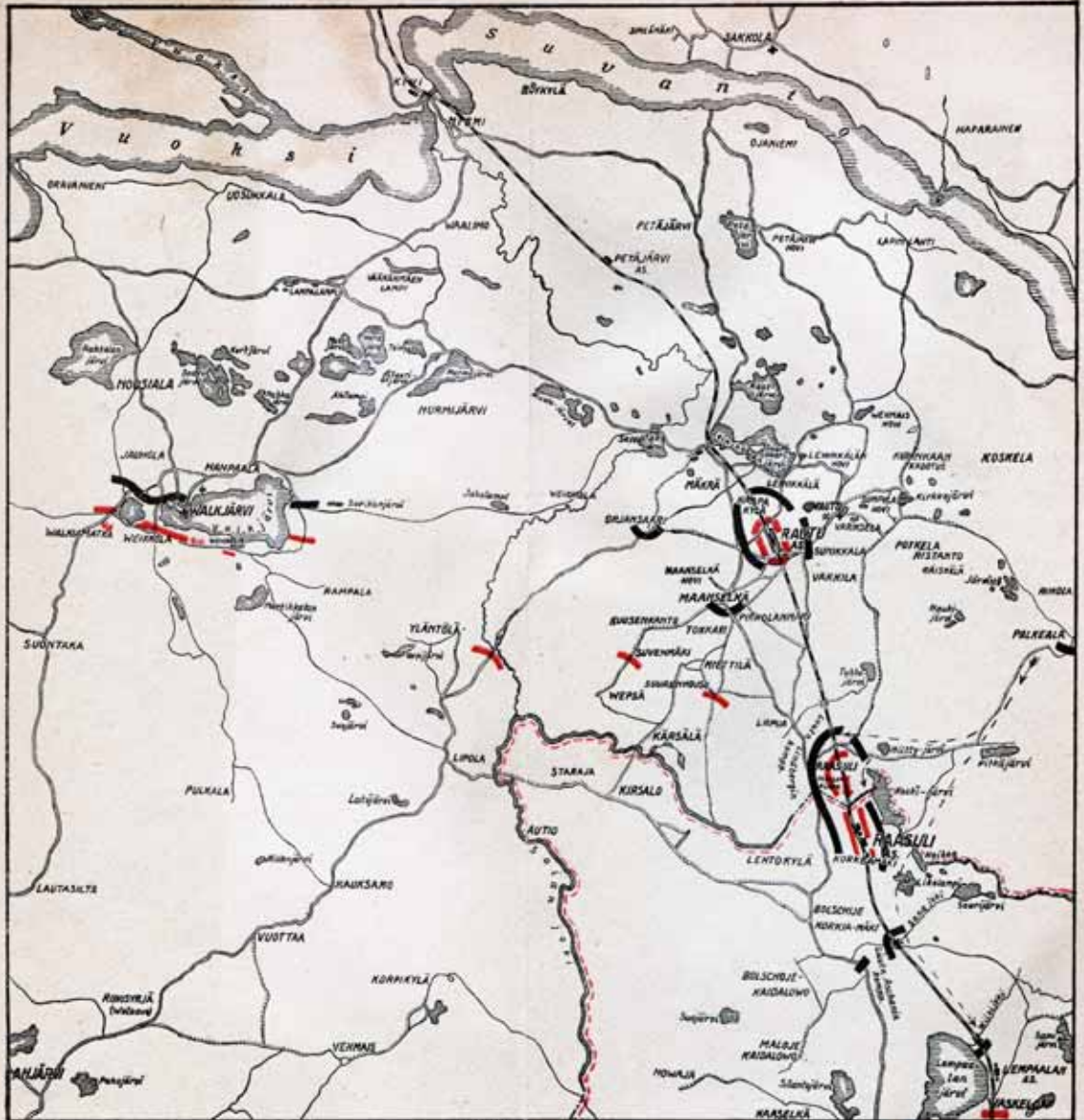
Runsas oli siis tuonen sato. Mutta kaikki mukana olleet tajusivat, että Raudun taistelu oli taisteltava voittoon, ja niin annettiin sen vaatimat uhrit tinkimättä.

Ja kun ympäri laajan Karjalan maakunnan pitkillä veljeshaudoilla kohoavista muistomerkeistä luetaan usean nimen alta Raudun nimi, niin silloin muistetaan, myös aina, että nuo sankarit kaatuivat kottimaansa kynnyksellä. Heidät oli lähetetty rajaa puolustamaan, ja he puolustivat sen pelastaen maakuntansa hävittävän vainolaisen jalkoihin joutumasta.

Se on nouseville polville velvoittava esimerkki uhraamaan kaikkensa kauniin Karjalan hyväksi.

KARTTA I.

Lisä kirjain -Raudun taistelu-

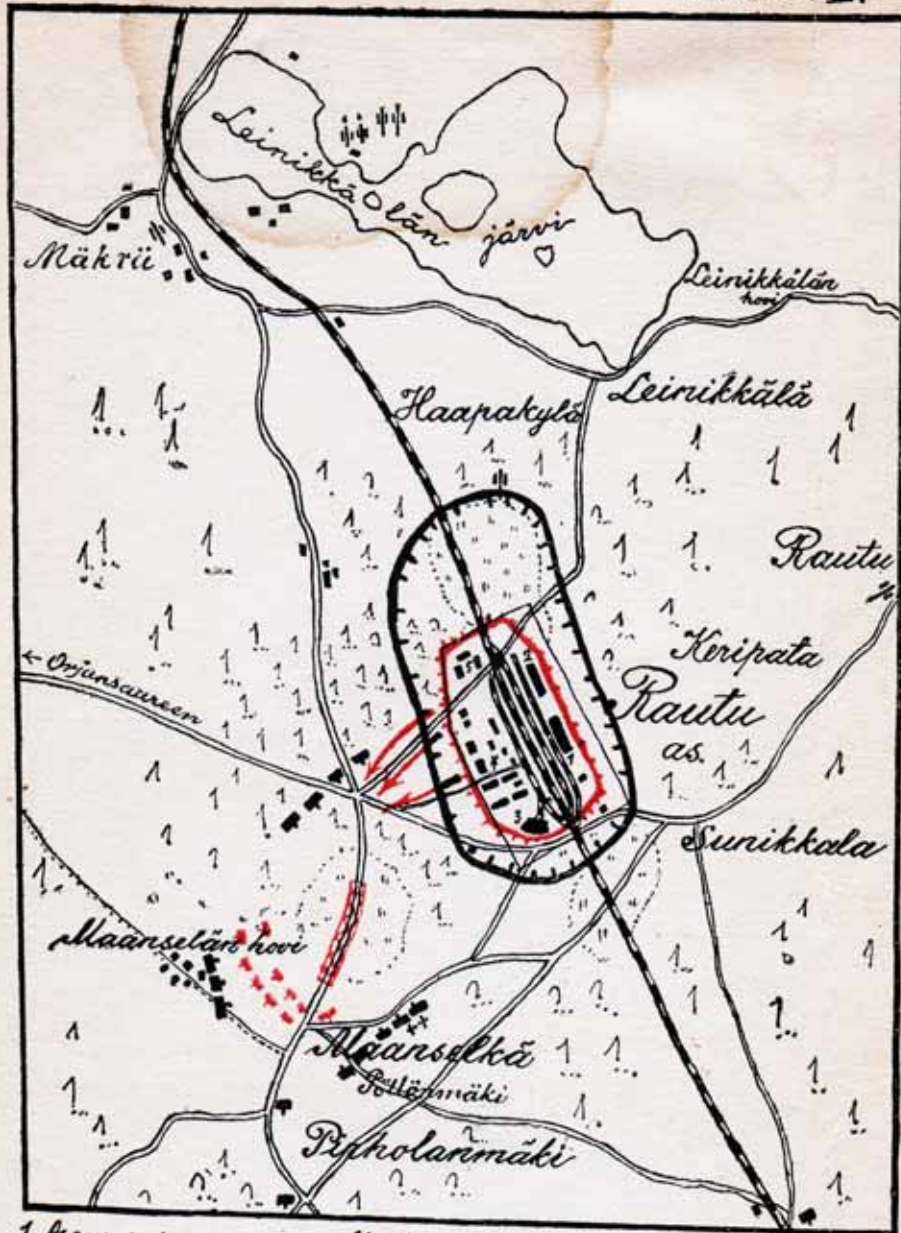

TILANNE 25-26.3.18.

RAUDUN JA VALKJÄRVEN RINTAMAT

VALKOISET
 PUNAISET
 VENÄJÄN RAJA

KARTTA II.

1. Asennarakennus.
2. Palanut varustarak.
3. Veturitalli
4. Huoltorakennuksia
5. Parakkia

Mittakaava.

